

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความตระหนักในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์ และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในการปลูกผักของเกษตรกร พฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างถูกต้องและปลอดภัยทั้ง 3 ขั้นตอน คือ ก่อนการใช้สารเคมี ระหว่างการใช้สารเคมี และหลังการใช้สารเคมีในการปลูกผักของเกษตรกร และศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักในการใช้สารเคมีที่อันตรายมากกับพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชในการปลูกผักของเกษตรกรในอำเภอเมืองจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 99 คน ผลการศึกษานำเสนอเป็น 4 ส่วน ดังต่อไปนี้

- ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร
- ส่วนที่ 2 ความตระหนักในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์ และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในการปลูกผักของเกษตรกร
- ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างถูกต้องและปลอดภัยทั้ง 3 ขั้นตอน คือ ก่อนการใช้สารเคมี ระหว่างการใช้สารเคมี และหลังการใช้สารเคมีในการปลูกผักของเกษตรกร
- ส่วนที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักในการใช้สารเคมีที่อันตรายมากกับพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชในการปลูกผักของเกษตรกร

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร

ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 1 ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพครอง รายได้ของครอบครัวจากอาชีพหลักต่อปี ระยะเวลาในการใช้สารเคมี บุคคลผู้ใช้สารเคมี พื้นที่เพาะปลูก รายจ่ายในการซื้อสารเคมีต่อปี ลักษณะการเพาะปลูก และลักษณะการครอบครองพื้นที่เพาะปลูก แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 2 สำหรับชนิด และปริมาณผักที่เกษตรกรเพาะปลูก

เกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุในช่วง 45-54 ปี ร้อยละ 44.40 รองลงมาอายุ 35-44 ปี ร้อยละ 28.30 เป็นเพศชาย ร้อยละ 66.70 และเป็นเพศหญิง ร้อยละ 33.30 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่

อยู่ในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 47.50 รองลงมาประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 29.30 ส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพรอง ร้อยละ 42.40 รองลงมาเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 25.30 รายได้ของครอบครัวจากอาชีพหลักต่อปี ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 10,000-20,000 บาท ร้อยละ 31.30 รองลงมา 20,001-30,000 บาท ร้อยละ 23.20 ระยะเวลาในการใช้สารเคมีส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 1-10 ปี ร้อยละ 60.60 รองลงมาอยู่ระหว่าง 11-20 ปี ร้อยละ 23.20 บุคคลที่ใช้สารเคมีส่วนใหญ่เป็นผู้ใช้สารเคมีด้วยตนเอง ร้อยละ 81.80 รองลงมาผู้ใช้สารเคมีเป็นคนรับจ้างชั่วคราว ร้อยละ 8.10 พื้นที่เพาะปลูกส่วนใหญ่มีพื้นที่เพาะปลูก 1-5 ไร่ ร้อยละ 80.80 รองลงมามีพื้นที่เพาะปลูกต่ำกว่า 1 ไร่ ร้อยละ 15.20 รายจ่ายในการใช้สารเคมีต่อปี ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 1,000-5,000 บาท ร้อยละ 73.70 รองลงมามีรายจ่ายในการใช้สารเคมีต่อปี 5,001-10,000 บาท ร้อยละ 12.10 ลักษณะการเพาะปลูก ส่วนใหญ่จะปลูกผักชนิดเดียวในแปลงเดียวกัน ร้อยละ 71.70 รองลงมาปลูกชนิดเดียวกันทั่วทั้งพื้นที่ปลูก ร้อยละ 17.20 การครอบครองพื้นที่เพาะปลูก ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ของตนเอง ร้อยละ 65.70 รองลงมาเป็นการเช่าทำ ร้อยละ 27.30

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
อายุ		
25-34 ปี	16	16.20
35-44 ปี	28	28.30
45-54 ปี	44	44.40
55-65 ปี	11	11.10
เพศ		
ชาย	66	66.70
หญิง	33	33.30
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษาปีที่ 4	47	47.50
ประถมศึกษาปีที่ 6	29	29.30
มัธยมศึกษาตอนต้น	11	11.10
มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	7	7.10
อนุปริญญา / ปวศ.	1	1.00
ปริญญาตรี	4	4.00

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพครอง		
ค้าขาย	19	19.20
ทำนาข้าว	13	13.10
เลี้ยงสัตว์	25	25.30
ไม่มีอาชีพครอง	42	42.40
รายได้ของครอบครัวจากอาชีพหลักต่อปี		
ต่ำกว่า 10,000 บาท	15	15.20
10,000-20,000 บาท	31	31.30
20,001-30,000 บาท	23	23.20
30,001-40,000 บาท	15	15.20
40,001-50,000 บาท	9	9.10
50,001-60,000 บาท	2	2.00
มากกว่า 60,000 บาท	4	4.00
ระยะเวลาในการใช้สารเคมี		
1-10 ปี	60	60.60
11-20 ปี	23	23.20
21-30 ปี	16	16.20
บุคคลผู้ใช้สารเคมี		
ตัวเอง	81	81.80
ลูกจ้างประจำ	3	3.00
คนรับจ้างชั่วคราว	8	8.10
คนในครอบครัว	7	7.10
พื้นที่เพาะปลูก		
ต่ำกว่า 1 ไร่	15	15.20
1-5 ไร่	80	80.80
6-10 ไร่	3	3.00
11-20 ไร่	1	1.00

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
รายจ่ายในการใช้สารเคมีต่อปี		
ต่ำกว่า 1,000 บาท	4	4.00
1,000 - 5,000 บาท	73	73.70
5,001 - 10,000 บาท	12	12.10
10,001 - 15,000 บาท	5	5.10
15,001 - 20,000 บาท	-	-
20,001 - 25,000 บาท	1	1.00
มากกว่า 25,000 บาท	4	4.00
ลักษณะการเพาะปลูก		
ชนิดเดียวในแปลงเดียวกัน	71	71.70
กละชนิดในแปลงเดียวกัน	11	11.10
ชนิดเดียวกันทั่วทั้งพื้นที่ปลูก	17	17.20
ลักษณะการครอบครองพื้นที่เพาะปลูก		
พื้นที่ของตนเอง	65	65.70
เช่าทำ	27	27.30
รับจ้างปลูก	7	7.10

ชนิดและปริมาณผักที่เกษตรกรเพาะปลูกจากเกษตรกรทั้งหมด 99 ราย แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 2 พบว่า ผักคะน้า มีผู้ปลูกสูงสุดถึง 77 ราย จำนวนแปลงปลูก 46 แปลง รองลงมาปลูกผักกวางตุ้ง 58 ราย จำนวนแปลงปลูก 31 แปลง ปลูกต้นหอมแบ่ง 27 ราย จำนวนแปลงปลูก 38 แปลง กะหล่ำปลี 12 ราย จำนวน 27 แปลง นอกนั้นมีผู้ปลูกผักชี ตั้งฉ่าย ผักบุ้ง ผักชีลาว ถั่วฝักยาว กระเทียม คื่นช่าย ผักกาดขาวปลี มะเขือเทศ ระหว่าง 1-9 ราย จำนวนแปลงปลูก ระหว่าง 1-29 แปลง

ตารางที่ 2 จำนวนเกษตรกรและแปลงเพาะปลูก จำแนกตามชนิดผักที่ปลูก

ชนิดผัก	จำนวนผู้ปลูก	จำนวนแปลง
คะน้า	77	46
กวางตุ้ง	58	31
ต้นหอมแบ่ง	27	38
กะหล่ำปลี	12	27
ผักชี	9	1
ผักบุ้ง	8	3
ผักชีลาว	8	2
ถั่วฝักยาว	7	29
กระเทียม	6	15
คื่นช่าย	4	9
ผักกาดขาวปลี	4	7
มะเขือเทศ	1	10

ส่วนที่ 2 ความตระหนักในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช

ความตระหนักในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร แบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ความตระหนักในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูผัก ความตระหนักในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคผัก และความตระหนักในการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช และความตระหนักในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชแต่ละประเภทแบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์ และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ดังนี้

2.1 ความตระหนักในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูผัก

1. ความตระหนักในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูผักที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์

ความตระหนักในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูผักที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์ แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 4 พบว่า ความตระหนักถึงอันตรายจากการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูผักที่มีการเข้าสู่ร่างกายที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์ในระดับ

อันตรายจากการใช้สารเคมีมากที่สุด 5 ข้อ ได้แก่ (1) เข้าสู่ร่างกายทางปาก ไม่มีการป้องกันโดยสวมหน้ากากขณะฉีดพ่น หรือปฏิบัติงานในการใช้สารเคมี ร้อยละ 52.50 (2) ผู้ใช้เป็นผู้ทำหน้าที่พ่นหรือใช้สารเคมี เข้าสู่ร่างกาย โดยการสัมผัส การเข้าทางสู่วาลและการสูดดม ร้อยละ 51.50 (3) การเข้าสู่ร่างกายทางตา โดยไม่สวมหน้ากากป้องกันการปลิวของละอองสารเคมี ร้อยละ 49.50 (4) เข้าสู่ร่างกายทางผิวหนัง โดยการสัมผัสสารเคมี หรือสารเคมีหกรดในขณะที่ปฏิบัติงาน ร้อยละ 44.40 (5) เข้าสู่ร่างกายทางจมูกโดยการฉีดพ่นได้ลม ทำให้ละอองสารเคมีเข้าหาผู้ใช้โดยตรง ร้อยละ 41.40 และในระดับเจ็บป่วยเรื้อรัง 1 ข้อ ได้แก่ การเจ็บป่วยที่ต้องใช้เวลานานในการรักษาสุขภาพ คือ เมื่อได้รับสารเคมีเข้าสู่ร่างกายทำให้เกิดอาการไอ แน่นหน้าอก คลื่นไส้ อาเจียน เหงื่อออกมาผิดปกติ พุดไม่ชัด ชัก ร้อยละ 43.40

ในการศึกษาความตระหนักในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูผักที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์ครั้งนี้พบว่า อยู่ในระดับอันตรายมากที่สุด รองลงมาในระดับเสี่ยง เมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.02 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.12 โดยเฉลี่ยแล้วเกษตรกรมีความตระหนักในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูผักที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์ในระดับอันตราย

จะเห็นได้ว่าเกษตรกรมีความตระหนักว่าเมื่อได้รับสารเคมีเข้าสู่ร่างกายทางปาก ไม่มีการป้องกันการโดยสวมหน้ากากขณะฉีดพ่น หรือปฏิบัติงานในการใช้สารเคมี เป็นประเด็นที่น่าสนใจมีค่าร้อยละสูงที่สุด ในเรื่องความตระหนักในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูผักที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์ ดังนั้นเกษตรกรเมื่อมีอาการเจ็บป่วยจากการใช้สารเคมีที่จะต้องรับรู้ถึงอันตราย และควรคำนึงความปลอดภัยเป็นอย่างยิ่ง ถึงแม้ว่าจะสามารถรักษาให้หายได้ก็ตาม ดังนั้นเกษตรกรจึงควรดำเนินการแก้ไขโดยเร็วที่สุด คิดหาวิธีการป้องกันอันตราย โดยมีการสวมใส่หน้ากากที่เป็นอุปกรณ์ป้องกันอันตรายที่ให้ความปลอดภัยขณะที่มีการฉีดพ่นสารเคมี หรือการปฏิบัติงานที่จะหลีกเลี่ยงการได้รับสารเคมีที่เข้าสู่ร่างกายทางปากที่จะทำให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพในระยะยาวต่อไปได้

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของความตระหนักในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์

การเข้าสู่ร่างกาย	ระดับความตระหนักถึงอันตรายจากการใช้สารเคมี					
	ปลอดภัย	เสี่ยง	อันตราย	เจ็บป่วย รักษาได้	เจ็บป่วย เรื้อรัง	ตาย
	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ
1. ผู้ใช้เป็นผู้ทำหน้าที่พ่น หรือใช้สารเคมีเข้าสู่ร่างกาย โดยการสัมผัส การเข้าทางสูปาก และการสูดดม	8 (8.10)	29 (29.30)	51 (51.50)	5 (5.10)	3 (3.30)	3 (3.30)
2. เข้าสู่ร่างกายทางปาก ไม่มี การป้องกันโดยการสวม หน้ากากขณะฉีดพ่นหรือปฏิบัติงานในการใช้สารเคมี	3 (3.00)	33 (33.30)	52 (52.50)	2 (2.00)	5 (5.10)	4 (4.00)
3. เข้าสู่ร่างกายทางจุมูกโดยการฉีดพ่นได้ลมทำให้ละอองสารเคมีเข้าหาผู้ใช้โดยตรง	7 (7.10)	31 (31.30)	41 (41.40)	6 (6.10)	12 (12.10)	2 (2.20)
4. เข้าสู่ร่างกายทางผิวหนัง โดยการสัมผัสสารเคมีหรือสารเคมีหกรดในขณะที่ปฏิบัติงาน	6 (6.10)	33 (33.30)	44 (44.40)	7 (7.10)	8 (8.10)	1 (1.00)
5. เข้าสู่ร่างกายทางตาโดยไม่สวมหน้ากาก ป้องกันการปลิวของละอองสารเคมี	7 (7.10)	19 (19.20)	49 (49.50)	5 (5.10)	19 (19.20)	-
6. เมื่อได้รับสารเคมีเข้าสู่ร่างกายทำให้เกิดอาการไอ แน่นหน้าอก คลื่นไส้ อาเจียน ชัก เหงื่อออกมากผิดปกติ พุดไม่ชัด	2 (2.00)	25 (25.30)	21 (21.20)	5 (5.10)	43 (43.40)	3 (3.00)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความตระหนักในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์

การเข้าสู่ร่างกาย	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ
1. ผู้ใช้เป็นผู้ทำหน้าที่พ่นหรือใช้สารเคมีเข้าสู่ร่างกายโดยการสัมผัส การเข้าทางสู่วปาก และการสูดดม	2.75	1.00	อันตราย
2. เข้าสู่ร่างกายทางปาก โดยไม่มีการป้องกัน โดยการสวมหน้ากากขณะฉีดพ่น หรือปฏิบัติงานในการใช้สารเคมี	2.85	1.01	อันตราย
3. เข้าสู่ร่างกายทางจมูก โดยการฉีดพ่นได้ลม ทำให้ละอองสารเคมีเข้าหาผู้ใช้โดยตรง	2.91	1.15	อันตราย
4. เข้าสู่ร่างกายทางผิวหนังโดยการสัมผัสสารเคมี หรือสารเคมีหกรดในขณะที่ปฏิบัติงาน	2.81	1.02	อันตราย
5. เข้าสู่ร่างกายทางตา โดยไม่สวมหน้ากาก ป้องกันการปลิวของละอองสารเคมี	3.10	1.14	อันตราย
6. เมื่อได้รับสารเคมีเข้าสู่ร่างกายทำให้เกิดอาการ ไอ แน่นหน้าอก คลื่นไส้ อาเจียน เหงื่อออกมากผิดปกติ พุดไม่ชัด ชัก	3.72	1.38	เจ็บป่วยรักษาได้
รวม	3.02	1.12	อันตราย

2. ความตระหนักในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ความตระหนักในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 5 และตารางที่ 6 พบว่า ความตระหนักในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ในระดับเริ่มเล็หายจากการใช้สารเคมีมากที่สุด 3 ข้อ ได้แก่ (1) การใช้สารเคมีชนิดใดชนิดหนึ่งซ้ำซากทุกปีทุกฤดูกาล และมีพิษตกค้างยาวนานในสภาพแวดล้อมทางดิน น้ำ และอากาศในบริเวณนั้นหรือใกล้เคียง ร้อยละ 35.40 (2) การใช้สารเคมีในอัตราที่สูงเกินไปก่อให้เกิดผลต่อการปลูกพืชผักในบริเวณนั้นหรือใกล้เคียง ร้อยละ 30.30 (3) การฉีดพ่นลงไปสัมผัส และทำลายที่อยู่ของสัตว์ และแมลงที่มีประโยชน์ต่อพืช เช่น ผึ้ง ตัวห้ำ ตัวเบียน เพี้ยอ่อน ไล่เดือน ร้อยละ 30.30 และในระดับเล็ยง 1 ข้อ ได้แก่ การฉีดพ่นขณะที่มีลมแรงทำให้ละอองสารเคมีไปสัมผัสกับสัตว์โดยตรง ร้อยละ 33.30

ในการศึกษาความตระหนักในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมครั้งนี้พบว่า เกษตรกรมีความตระหนักในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับเริ่มเล็หายมากที่สุด รองลงมาในระดับอันตราย เมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.20 โดยเฉลี่ยแล้ว เกษตรกรมีความตระหนักในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระดับเริ่มเล็หาย

จะเห็นได้ว่าในเรื่องความตระหนักในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมนั้น การใช้สารเคมีชนิดใดชนิดหนึ่งซ้ำซากทุกปีทุกฤดูกาล และมีพิษตกค้างยาวนานในสภาพแวดล้อมทางดิน น้ำ และอากาศในบริเวณนั้นหรือใกล้เคียง เป็นประเด็นที่น่าสนใจมีค่าร้อยละสูงสุด แสดงว่าเกษตรกรทราบถึงการเริ่มเล็หายที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ดังนั้นจึงควรดำเนินการแก้ไขโดยเร็วที่สุด โดยหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีชนิดใดชนิดหนึ่งซ้ำซากทุกปีทุกฤดูกาล และการหันมาใช้สารกำจัดแมลงศัตรูพืชที่สกัดมาจากพืช เช่น สะเดา ตะไคร้หอม ซึ่งสามารถหาได้ในท้องถิ่นทำตัวเอง และไม่มีพิษตกค้างในดิน แหล่งน้ำ และส่งเสริมให้มีอากาศที่ดีต่อสิ่งแวดล้อมในบริเวณที่ปลูกผัก

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของความตระหนักในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

การเข้าสู่สิ่งแวดล้อม	ระดับความตระหนักถึงอันตรายจากการใช้สารเคมี				
	ปลอดภัย	เสี่ยง	อันตราย	เริ่มเสียหาย	เสียหายมาก
	จำนวนร้อยละ	จำนวนร้อยละ	จำนวนร้อยละ	จำนวนร้อยละ	จำนวนร้อยละ
1. การฉีดพ่นขณะที่มีลมแรง ทำให้ละอองสารเคมีไปสัมผัสกับสัตว์โดยตรง	12 (12.10)	33 (33.30)	25 (25.30)	17 (17.20)	12 (12.10)
2. การฉีดพ่นลงไปสัมผัส ทำลายที่อยู่ของสัตว์ และแมลงที่มีประโยชน์ต่อพืช เช่น ผีเสื้อตัวห้ำ ตัวเบียน เพลี้ยอ่อน ไร้เดือน	2 (2.00)	17 (17.20)	30 (30.30)	30 (30.30)	20 (20.20)
3. การใช้สารเคมีในอัตราที่สูงเกินไป ก่อให้เกิดผลต่อการปลูกพืชผักในบริเวณนั้น หรือใกล้เคียง	11 (11.10)	27 (27.30)	13 (13.10)	30 (30.30)	18 (18.20)
4. การใช้สารเคมีชนิดใดชนิดหนึ่งซ้ำซากทุกปี ทุกฤดูกาลและมีพืชตกค้างยาวนานในสภาพแวดล้อมทางดิน น้ำ และอากาศในบริเวณนั้นหรือใกล้เคียง	1 (1.00)	13 (13.10)	28 (28.30)	35 (35.40)	22 (22.20)

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความตระหนักในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

การเข้าสู่สิ่งแวดล้อม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ
1. การฉีดพ่นขณะที่มีลมแรง ทำให้ละอองสารเคมีไปสัมผัสกับสัตว์โดยตรง	2.85	1.23	อันตราย
2. การฉีดพ่นลงไปสัมผัสและทำลายที่อยู่ของสัตว์และแมลงที่มีประโยชน์ต่อพืช เช่น ผีเสื้อ ตัวห้ำ ตัวเบียน เพลี้ยอ่อน ไร้เดือน	3.57	1.19	เริ่มเสียหาย
3. การใช้สารเคมีในอัตราที่สูงเกินไปก่อให้เกิดผลต่อการปลูกพืชผักในบริเวณนั้นหรือใกล้เคียง	3.18	1.34	อันตราย
4. การใช้สารเคมีชนิดใดชนิดหนึ่งซ้ำซากทุกปีทุกฤดูกาลและมีพิษตกค้างยาวนานในสภาพแวดล้อมทางดิน น้ำ และอากาศในบริเวณนั้นหรือใกล้เคียง	3.66	1.02	เริ่มเสียหาย
รวม	3.31	1.20	อันตราย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

2.2 ความตระหนักในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืช

1. ความตระหนักในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืชที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์

ความตระหนักในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืชที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์ แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 8 พบว่า ความตระหนักถึงอันตรายจากการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืชที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์ในระดับอันตราย การใช้สารเคมีมากที่สุด 5 ข้อ ได้แก่ (1) ผู้ใช้เป็นผู้ทำหน้าที่พ่น หรือใช้เมื่อเข้าไปปฏิบัติงานได้สัมผัสกับการเคมีอย่างมาก ภายหลังการฉีดพ่น ร้อยละ 58.60 (2) เข้าสู่ร่างกายทางปาก โดยการบริโภคผักที่มีสารพิษ ตกค้าง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.03 เข้าสู่ร่างกายทางตา โดยไม่สวมหน้ากากป้องกันการปลิวของละออง สารเคมี ร้อยละ 51.50 (3) เข้าสู่ร่างกายทางจมูก โดยการฉีดพ่นได้ลม ทำให้ละอองสารเคมีเข้าหาผู้ใช้โดยตรง ร้อยละ 45.50 (4) เข้าสู่ร่างกายทางตา โดยไม่สวมหน้ากากป้องกันการปลิวของละอองสารเคมี ร้อยละ 45.50 (5) เข้าสู่ร่างกายทางผิวหนัง เนื่องจากไม่ล้างมือทันทีภายหลังการสัมผัสสารเคมีโดยตรง ร้อยละ 40.40 และในระดับเจ็บป่วยรักษาได้ 1 ข้อ ได้แก่ เมื่อสารเคมีเข้าสู่ร่างกายทำให้เกิดอาการ จาม คัดจมูก มีน้ำมูก ปวดหัว คัน ระคายผิวหนัง ท้องเสีย เมื่ออาหาร เติบเซ ร้อยละ 39.40

ในการศึกษาความตระหนักในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืชที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์ครั้งนี้พบว่า เกษตรกรมีความตระหนักในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืชที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์ อยู่ในระดับอันตรายมากที่สุด รองลงมาระดับเสี่ยง เมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่า เกษตรกรมีความตระหนักในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืชที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์ อยู่ในระดับอันตราย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.06 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.13 โดยเฉลี่ยแล้วเกษตรกรมีความตระหนักในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืชที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์ในระดับอันตราย

จะเห็นได้ว่าผู้ใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืชเป็นผู้ทำหน้าที่พ่นหรือใช้เมื่อเข้าไปปฏิบัติงาน ได้สัมผัสกับการเคมีอย่างมากภายหลังการฉีดพ่น เป็นประเด็นที่น่าสนใจเพราะมีค่าร้อยละสูงสุด ในเรื่องความตระหนักในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืชที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ ทั้งนี้เพราะเกษตรกรทราบถึงอันตรายจากการได้สัมผัสกับการเคมีอย่างมากภายหลังการฉีดพ่นเมื่อเข้าไปปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะเป็นผู้ใช้หรือเป็นผู้ทำหน้าที่พ่นก็ตาม ดังนั้นจึงควรดำเนินการแก้ไขโดยเร็วที่สุด โดยเกษตรกรจะต้องหาวิธีป้องกันอุปกรณ์ป้องกันอันตรายมาสวมใส่ในขณะที่ปฏิบัติงานในการฉีดพ่นสารเคมีและมีการหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมี โดยหันมาใช้สารที่สกัดจากธรรมชาติ เช่น สะเดา ตะไคร้หอมแทน เพื่อความปลอดภัยต่อสุขภาพของผู้ปลูกผักจะมีสุขภาพดีที่จะได้ประกอบอาชีพนี้ได้อีกต่อไป

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของความตระหนักในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืชที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์

การเข้าสู่ร่างกาย	ระดับความตระหนักถึงอันตรายจากการใช้สารเคมี					
	ปลอดภัย	เสี่ยง	อันตราย	เจ็บป่วย รักษาได้	เจ็บป่วย เรื้อรัง	ตาย
	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ
1. ผู้ใช้เป็นผู้ทำหน้าที่พ่นหรือใช้เมื่อเข้าไปปฏิบัติงานได้สัมผัสกับสารเคมีอย่างมาก ภายหลังการฉีดพ่น	3 (3.00)	29 (29.30)	58 (58.60)	2 (2.00)	6 (6.10)	1 (1.00)
2. เข้าสู่ร่างกายทางปากโดยการบริโภคผักที่มีสารพิษตกค้าง	5 (5.10)	24 (24.20)	51 (51.50)	4 (4.00)	12 (12.10)	3 (3.00)
3. เข้าสู่ร่างกายทางจมูกโดยการฉีดพ่นได้ลม ทำให้ละอองสารเคมีเข้าหาผู้ใช้โดยตรง	4 (4.00)	24 (24.20)	45 (45.50)	13 (13.10)	13 (13.10)	-
4. เข้าสู่ร่างกายทางผิวหนังเนื่องจากไม่ล้างมือทันที ภายหลังการสัมผัสสารเคมีโดยตรง	6 (6.10)	36 (36.40)	40 (40.40)	1 (1.00)	16 (16.20)	-
5. เข้าสู่ร่างกายทางตา โดยไม่สวมหน้ากากป้องกัน การปลิวของละอองสารเคมี	14 (14.10)	17 (17.20)	45 (45.50)	5 (5.10)	17 (17.20)	1 (1.00)
6. เมื่อสารเคมีเข้าสู่ร่างกายทำให้เกิดอาการ จาม คัดจมูก มีน้ำมูก ปวดหัว คัน เดินเซ ระคายผิวหนัง เบื่ออาหาร ท้องเสีย	4 (4.00)	23 (23.20)	24 (24.20)	39 (39.40)	7 (7.10)	2 (2.00)

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความตระหนักในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืชที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์

การเข้าสู่ร่างกาย	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ
1. ผู้ใช้เป็นผู้ทำหน้าที่พ่นหรือใช้เมื่อเข้าไปปฏิบัติงาน ได้สัมผัสกับการเคมีอย่างมาก ภายหลังการฉีดพ่น	2.82	0.86	อันตราย
2. เข้าสู่ร่างกายทางปาก โดยการบริโภคผักที่มีสารพิษตกค้าง	3.03	1.12	อันตราย
3. เข้าสู่ร่างกายทางจมูก โดยการฉีดพ่นได้ลม ทำให้ละอองสารเคมีเข้าหาผู้ใช้โดยตรง	3.07	1.03	อันตราย
4. เข้าสู่ร่างกายทางผิวหนัง เนื่องจากไม่ล้างมือทันทีภายหลังการสัมผัสสารเคมีโดยตรง	2.85	1.12	อันตราย
5. เข้าสู่ร่างกายทางตา โดยไม่สวมหน้ากาก ป้องกันการปลิวของละอองสารเคมี	2.97	1.26	อันตราย
6. เมื่อสารเคมีเข้าสู่ร่างกายทำให้เกิดอาการ จาม คัดจมูก มีน้ำมูก ปวดหัว คัน ระคายผิวหนัง ท้องเสีย เบื่ออาหาร เคนเซ	3.61	1.37	เจ็บป่วยรักษาได้
รวม	3.06	1.13	อันตราย

2. ความตระหนักในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืชที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ความตระหนักในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืชที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 10 พบว่า ความตระหนักในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืชที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ในระดับอันตราย และเริ่มเสียหาย ที่มีค่าความถี่เท่ากับ 1 ข้อ ได้แก่ การฉีดพ่นลงไปสัมผัส ทำลายที่อยู่ของสัตว์ และแมลงที่มีประโยชน์ต่อพืช เช่น ผีง ตัวห้ำ ตัวเบียน เพลี้ยอ่อน ไล่เดือน ร้อยละ 33.30 ระดับความเสี่ยง 2 ข้อ ได้แก่ (1) การใช้สารเคมีปลูกผัก ทำให้ผักเจริญเติบโตช้า ขนาดเล็กกว่าปกติ และได้ผลผลิตน้อย ร้อยละ 31.30 (2) การฉีดพ่นขณะที่มีลมแรงทำให้ละอองสารเคมีไปสัมผัสกับสัตว์โดยตรง ร้อยละ 29.30 และระดับเริ่มเสียหาย 2 ข้อ ได้แก่ (1) การฉีดพ่นลงไปสัมผัส ทำลายที่อยู่ของสัตว์ และแมลงที่มีประโยชน์ต่อพืช เช่น ผีง ตัวห้ำ ตัวเบียน เพลี้ยอ่อน ไล่เดือน ร้อยละ 33.30 (2) การใช้สารเคมีในอัตราที่สูงเกินไป ทำให้มีพิษตกค้างในสภาพแวดล้อมทางดิน น้ำ และอากาศในบริเวณนั้น หรือใกล้เคียง ร้อยละ 26.30

ในการศึกษาความตระหนักในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืชที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมครั้งนี้พบว่า เกษตรกรมีอยู่ในระดับเริ่มเสียหายมากที่สุด รองลงมาระดับอันตราย เมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.35 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.25 โดยเฉลี่ยแล้วเกษตรกรมีความตระหนักในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืชที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระดับอันตราย

จะเห็นว่าในเรื่องของความตระหนักในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืชที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การฉีดพ่นลงไปสัมผัสทำลายที่อยู่ของสัตว์ และแมลงที่มีประโยชน์ต่อพืช เช่น ผีง ตัวห้ำ ตัวเบียน เพลี้ยอ่อน ไล่เดือน ประเด็นที่น่าสนใจเพราะมีค่าร้อยละสูงที่สุด ทั้งนี้เพราะเกษตรกรทราบถึงอันตราย และการเริ่มเสียหายที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ดังนั้นจึงควรดำเนินการแก้ไขโดยเร็วที่สุด โดยเกษตรกรจะต้องระมัดระวังการฉีดพ่นสารเคมีลงไปสัมผัสทำลายที่อยู่ของสัตว์ และแมลงที่มีประโยชน์ต่อพืช เช่น ผีง ตัวห้ำ ตัวเบียน เพลี้ยอ่อน ไล่เดือน ควรจะหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืช โดยเปลี่ยนวิธีการกำจัดโรคพืชมาใช้แมลงที่มีประโยชน์ต่อพืชที่กินหรือทำลายแมลงศัตรูพืชด้วยกัน เช่น ตัวห้ำ ตัวเบียน หรือใช้สารที่สกัดจากธรรมชาติ เช่น สะเดา ตะไคร้หอมที่มีประโยชน์ต่อพืชและไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้วย

๓
363.1792
๑/53๑

เลขหมู่.....

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของความตระหนักในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืชที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

การเข้าสู่สิ่งแวดล้อม	ระดับความตระหนักถึงอันตรายจากการใช้สารเคมี				
	ปลอดภัย	เสี่ยง	อันตราย	เริ่มเสียหาย	เสียหายมาก
	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ
1. การฉีดพ่นขณะที่มีลมแรง ทำให้ละอองสารเคมีไปสัมผัสกับสัตว์โดยตรง	14 (14.10)	29 (29.30)	27 (27.30)	17 (17.20)	12 (12.10)
2. การฉีดพ่นลงไปสัมผัสทำลายที่อยู่ของแมลง และสัตว์ที่มีประโยชน์ต่อพืช เช่น ผีเสื้อตัวห้ำ ตัวเบียน เพลี้ยอ่อน ไข่เดือน	2 (2.00)	8 (8.10)	33 (33.30)	33 (33.30)	23 (23.30)
3. การใช้สารเคมีปลูกผัก ทำให้ผักเจริญเติบโตช้า ขนาดเล็กกว่าปกติ และได้ผลผลิตน้อย	9 (9.10)	31 (31.30)	10 (10.10)	24 (24.20)	25 (25.20)
4. การใช้สารเคมีในอัตราที่สูงเกินไป ทำให้มีพิษตกค้างในสภาพแวดล้อมทางดิน น้ำ และอากาศในบริเวณนั้นหรือใกล้เคียง	2 (2.00)	25 (25.30)	19 (19.20)	26 (26.30)	27 (27.30)

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความตระหนักในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืชที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

การเข้าสู่สิ่งแวดล้อม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ
1. การฉีดพ่นขณะที่มีลมแรงทำให้ละอองสารเคมีไปสัมผัสกับสัตว์โดยตรง	2.86	1.27	อันตราย
2. การฉีดพ่นลงไปสัมผัสและทำลายที่อยู่ของแมลงที่มีประโยชน์ต่อพืช เช่น ผีเสื้อ ตัวห้ำ ตัวเบียน เพี้ยอ่อน ไข่เดือน	3.75	1.11	เริ่มเสียหาย
3. การใช้สารเคมีปลูกผัก ทำให้ผักเจริญเติบโตช้า ขนาดเล็กกว่าปกติ และได้ผลผลิตน้อย	3.26	1.39	อันตราย
4. การใช้สารเคมีในอัตราที่สูงเกินไป ทำให้มีพืชรากค้ำในสภาพแวดล้อมทางดิน น้ำ และอากาศในบริเวณนั้นหรือใกล้เคียง	3.54	1.23	เริ่มเสียหาย
รวม	3.35	1.25	อันตราย

2.3 ความตระหนักในการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช

1. ความตระหนักในการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์

ความตระหนักในการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช ที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์ แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 12 พบว่า ความตระหนักถึงอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์ ในระดับอันตรายจากการใช้สารเคมีมากที่สุด 5 ข้อ ได้แก่ (1) เข้าสู่ร่างกายทางจมูก จากการฉีดพ่นละอองที่มีขนาดเล็กเกินไป ปลิวเข้าหาผู้ใช้โดยตรง ร้อยละ 58.60 (2) เข้าสู่ร่างกายทางปาก โดยการบริโภค ผักที่มีสารพิษตกค้าง ร้อยละ 57.60 (3) เข้าสู่ร่างกายทางผิวหนังขณะปฏิบัติงานฉีดพ่นโดยไม่สวมถุงมือและรองเท้าน้ำยาง ร้อยละ 50.00 (4) เข้าสู่ร่างกายทางตา จากการฉีดพ่นได้ลม ร้อยละ 48.50 (5) ผู้ใช้เป็นผู้ทำน้ำที่พ่น หรือใช้ เป็นผู้จับต้อง หรือ สัมผัส และสูดดมสารเคมี ที่รั่วไหลออกมาจากภาชนะ ร้อยละ 40.40 และในระดับเจ็บป่วยรักษาได้ 1 ข้อ ได้แก่ เมื่อสารเคมีเข้าสู่ร่างกายทำให้เกิดอาการแน่นหน้าอก หายใจถี่ มึนงง คลื่นไส้ เบื่ออาหาร เหนื่อย ผิวหนังสึเขียวคล้ำ ปวดหัว ร้อยละ 40.40

ในการศึกษาความตระหนักในการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์ครั้งนี้พบว่า เกษตรกรมีความตระหนักในการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์อยู่ในระดับอันตรายมากที่สุด รองลงมาในระดับเสี่ยง เมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.07 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.10 โดยเฉลี่ยแล้วเกษตรกรมีความตระหนักในการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์อยู่ในระดับอันตราย

จะเห็นได้ว่าเกษตรกรมีความตระหนักว่าเมื่อได้รับสารเคมีเข้าสู่ร่างกายทางจมูก จากการฉีดพ่นละอองที่มีขนาดเล็กเกินไป ปลิวเข้าหาผู้ใช้โดยตรง เป็นประเด็นที่น่าสนใจเพราะมีค่าร้อยละสูงที่สุด ในเรื่องความตระหนักในการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์ทั้งนี้เพราะเกษตรกรเมื่อได้รับสารเคมีเข้าสู่ร่างกายทางจมูก จากการฉีดพ่นละอองที่มีขนาดเล็กเกินไปปลิวเข้าหาผู้ใช้โดยตรง ดังนั้นจึงควรดำเนินการแก้ไขโดยเร็วที่สุด โดยเกษตรกรจะต้องคิดหาวิธีการป้องกันอันตรายส่วนบุคคลในการฉีดพ่นสารเคมี โดยสวมเครื่องป้องกันสารเคมีที่จะเข้าสู่ร่างกายทางจมูก และหลีกเลี่ยงการได้รับสารเคมีเข้าสู่ร่างกายทางจมูกที่จะทำให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพในระยะยาวต่อไปได้

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของความตระหนักในการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์

การเข้าสู่ร่างกาย	ระดับความตระหนักถึงอันตรายจากการใช้สารเคมี					
	ปลอดภัย	เสี่ยง	อันตราย	เจ็บป่วย รักษาได้	เจ็บป่วย เรื้อรัง	ตาย
	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ
1. ผู้ใช้เป็นผู้ทำหน้าที่พ่น หรือ ใช้เป็นผู้จับต้อง หรือสัมผัส และสูดดมสารเคมีที่รั่วไหล ออกมาจากภาชนะ	11 (11.10)	33 (33.30)	40 (40.40)	6 (6.10)	8 (8.10)	1 (1.00)
2. เข้าสู่ร่างกายทางปาก โดย การบริโภคผักที่มีสารพิษ ตกค้าง	7 (7.10)	22 (22.20)	57 (57.60)	9 (9.10)	3 (3.00)	1 (1.00)
3. เข้าสู่ร่างกายทางจมูกจากการ ฉีดพ่นละอองที่มีขนาดเล็ก เกินไปปลิวเข้าหาผู้ใช้โดยตรง	4 (4.00)	18 (18.20)	58 (58.60)	3 (3.00)	15 (15.20)	1 (1.00)
4. เข้าสู่ร่างกายทางผิวหนัง ขณะปฏิบัติงานฉีดพ่น โดย ไม่สวมถุงมือ และรองเท้า บูท	4 (4.00)	30 (30.30)	50 (50.50)	8 (8.10)	6 (6.10)	1 (1.00)
5. เข้าสู่ร่างกายทางตา จากการ ฉีดพ่นได้ลม	8 (8.10)	23 (23.20)	48 (48.50)	5 (5.10)	13 (13.10)	2 (2.00)
6. เมื่อสารเคมีเข้าสู่ร่างกาย ทำให้เกิดอาการ แสบหน้าอก มีเหงื่อไหล ปวดหัว เดินเซ คลื่นไส้ เบื่ออาหาร ผิวหนังสึเขียวคล้ำ	3 (3.00)	15 (15.20)	23 (23.20)	40 (40.40)	13 (13.10)	5 (5.10)

ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความตระหนักในการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์

การเข้าสู่ร่างกาย	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ
1. ผู้ใช้เป็นผู้ทำหน้าที่พ่นหรือใช้เป็นผู้จับต้อง หรือสัมผัสและสูดดมสารเคมีที่รั่วไหลออกมาจากภาชนะ	2.70	1.08	อันตราย
2. เข้าสู่ร่างกายทางปาก โดยการบริโภคผัก ที่มีสารพิษตกค้าง	2.92	1.08	อันตราย
3. เข้าสู่ร่างกายทางจมูก จากการฉีดพ่น ละอองที่มีขนาดเล็กเกินไป ปลิวเข้าหาผู้ใช้โดยตรง	3.10	1.04	อันตราย
4. เข้าสู่ร่างกายทางผิวหนัง ขณะปฏิบัติงานฉีดพ่นโดยไม่สวมถุงมือ และรองเท้านิรภัย	2.85	0.93	อันตราย
5. เข้าสู่ร่างกายทางตา จากการฉีดพ่นได้ลม	2.97	1.17	อันตราย
6. เมื่อสารเคมีเข้าสู่ร่างกายทำให้เกิดอาการ แน่นหน้าอก หายใจถี่ มึนงง คลื่นไส้ เบื่ออาหาร เหนื่อย ผิวหนังสึเขียวคล้ำ ปวดหัว	3.88	1.31	เจ็บป่วยรักษาได้
รวม	3.07	1.10	อันตราย

2. ความตระหนักในการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ความตระหนักในการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 14 พบว่า ความตระหนักในการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระดับเสี่ยง 1 ข้อ ได้แก่ มีการปลิวของละอองสารเคมี ลมจะพัดไปยังสัตว์ต่าง ๆ ที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียง ร้อยละ 37.40 ในระดับเริ่มเสียหาย 2 ข้อ ได้แก่ (1) การใช้สารเคมีในอัตราที่สูงเกินไป และมีพืชตกค้างยาวนานในสภาพแวดล้อมทางดิน น้ำ และอากาศ ในบริเวณนั้น หรือใกล้เคียง ร้อยละ 25.40 (2) เมื่อมีการฉีดพ่นสัมผัสแมลงที่เป็นประโยชน์ต่อพืช เช่น ผีเสื้อ ตัวเบียน ตัวห้ำ ที่เข้าไปดูหาน้ำหวาน และหาอาหาร ร้อยละ 25.30 และในระดับเสียหายมาก 1 ข้อ ได้แก่ ปลุกพืชผักในบริเวณนั้นหรือใกล้เคียงทำให้การเก็บเกี่ยวยากขึ้น และเกิดการแย่งน้ำแย่งอาหาร สูญเสียผลผลิตหรือผลผลิตลดลง ร้อยละ 26.30

ในการศึกษาความตระหนักในการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมครั้งนี้พบว่า เกษตรกรมีความตระหนักในการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับเริ่มเสียหายมากที่สุด รองลงมาในระดับเสี่ยง เมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.32 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.24 โดยเฉลี่ยแล้วเกษตรกรมีความตระหนักในการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระดับเริ่มเสียหาย

จะเห็นได้ว่าเกษตรกรมีความตระหนักว่าการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชที่มีการปลิวของละอองสารเคมี ลมจะพัดไปยังสัตว์ต่าง ๆ ที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียง สำหรับประเด็นที่น่าสนใจมีค่าร้อยละสูงสุด ในเรื่องความตระหนักในการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เกษตรกรเมื่อทราบถึงการเริ่มเสียหาย ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช ดังนั้นจึงควรดำเนินการแก้ไขโดยเร็วที่สุด ในการฉีดพ่นสารเคมีที่มีการปลิวของละอองสารเคมี ลมจะพัดไปยังสัตว์ต่าง ๆ ที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียง โดยไม่ใช้สารเคมีในอัตราที่สูงเกินไป และระมัดระวังการปลิวของละอองสารเคมีส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น ลมจะพัดไปถูกสัตว์ที่จะทำให้เกิดอันตรายต่อสัตว์บริเวณใกล้เคียงได้ เพื่อป้องกันไม่ให้สัตว์เหล่านี้ตายและสูญพันธุ์ไป

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของความตระหนักในการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

การเข้าสู่สิ่งแวดล้อม	ระดับความตระหนักถึงอันตรายจากการใช้สารเคมี				
	ปลอดภัย	เสี่ยง	อันตราย	เริ่มเสียหาย	เสียหายมาก
	จำนวนร้อยละ	จำนวนร้อยละ	จำนวนร้อยละ	จำนวนร้อยละ	จำนวนร้อยละ
1. มีการปลิวของละอองสารเคมีลมจะพัดไปยังสัตว์ต่างๆ ที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงได้	2 (2.00)	37 (37.40)	25 (25.30)	24 (24.20)	11 (11.10)
2. การฉีดพ่นสัมผัสแมลงที่เป็นประโยชน์ต่อพืช เช่น ตัวห้ำ ตัวเบียน ผีเสื้อ ที่เข้าไปดูคหาน้ำหวาน และหาอาหาร	3 (3.00)	24 (24.20)	24 (24.20)	25 (25.30)	23 (23.20)
3. ปลุกพืชผักในบริเวณนั้นหรือใกล้เคียง ทำให้การเก็บเกี่ยวยากขึ้น และเกิดการแย่งน้ำแย่งอาหาร สูญเสียผลผลิตหรือผลผลิตลดลง	6 (6.10)	24 (24.20)	20 (20.20)	23 (23.20)	26 (26.30)
4. การใช้สารเคมีในอัตราที่สูงเกินไป และมีพืชรากข้างยาวนานในสภาพแวดล้อม ทางดิน น้ำ และอากาศในบริเวณนั้นหรือใกล้เคียง	8 (8.10)	19 (19.20)	23 (23.20)	35 (25.40)	14 (14.10)

All rights reserved

ตารางที่ 14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความตระหนักในการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช
ที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

การเข้าสู่สิ่งแวดล้อม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลความ
1. มีการปลิวของละอองสารเคมี ลมจะพัดไป ยังสัตว์ต่างๆ ที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงได้	3.06	1.10	อันตราย
2. การฉีดพ่นสัมผัสแมลงที่เป็นประโยชน์ต่อ พืช เช่น ผึ้ง ตัวเบียน ตัวห้ำ ที่เข้าไปดูหาน้ำ หวาน และหาอาหาร	3.51	1.33	เริ่มเสียหาย
3. ปลุกพืชผักในบริเวณนั้น หรือใกล้เคียงทำให้ การเก็บเกี่ยวยากขึ้น และเกิดการแย่งน้ำแย่ง อาหาร สูญเสียผลผลิต หรือผลผลิตลดลง	3.39	1.28	อันตราย
4. การใช้สารเคมีในอัตราที่สูงเกินไป และที่มี พิษตกค้างยาวนานในสภาพแวดล้อมทาง ดิน น้ำ และอากาศในบริเวณนั้น หรือ ใกล้เคียง	3.31	1.23	อันตราย
รวม	3.32	1.24	อันตราย

ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช

พฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรแบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ พฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช พฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืช และพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช ซึ่งในพฤติกรรมการใช้สารเคมีแต่ละประเภทยังแบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ พฤติกรรมก่อนการใช้สารเคมี ระหว่างการใช้สารเคมี และหลังการใช้สารเคมี ดังนี้

3.1 พฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช

1. พฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชมก่อนการใช้สารเคมี

พฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชมก่อนการใช้สารเคมี ข้อสังเกตจากการศึกษาครั้งนี้แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 16 พบว่า ปฏิบัติทุกครั้ง ได้แก่ การเลือกใช้สารเคมีที่มีให้เหมาะสมกับแมลงศัตรูพืช มีค่าเฉลี่ย 2.69 เลือกใช้สารเคมีที่ผลเสียน้อยต่อคน และสัตว์เลื้อยคลาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.60 เลือกใช้สารเคมีที่สามารถสลายตัวได้เร็วเพื่อลดการตกค้างในสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.57 ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง ได้แก่ เลือกสารเคมีที่ไม่มีผลต่อผักที่ปลูก และเปลี่ยนแปลงรสชาติในผัก มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.38 เลือกสารเคมีที่มีอยู่ในธรรมชาติหรือสกัดจากธรรมชาติ มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.18 ซึ่งทำให้เห็นว่า พฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชมก่อนการใช้สารเคมีของเกษตรกรเน้นไปที่ปฏิบัติทุกครั้งเป็นส่วนใหญ่ มีพฤติกรรมการปฏิบัติเป็นประจำสม่ำเสมอ หรือทุกครั้ง ส่วนที่ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง อาจเนื่องมาเกษตรกรได้เล็งเห็นความสำคัญในการเลือกปฏิบัติในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชมก่อนการใช้สารเคมี โดยมีการเลือกสารเคมีที่มีอยู่ในธรรมชาติ และไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรสชาติในผักเป็นส่วนใหญ่ ทำให้เกิดความปลอดภัยในการใช้ และไม่พินตกค้างต่อสิ่งแวดล้อม เมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่า พฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชมก่อนการใช้สารเคมีของเกษตรกร มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปฏิบัติเกือบทุกครั้ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.41

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชก่อนการใช้สารเคมี

พฤติกรรมการใช้สารเคมี	ระดับการปฏิบัติ			
	ปฏิบัติ	ปฏิบัติเกือบ	ปฏิบัติ	ไม่เคย
	ทุกครั้ง	ทุกครั้ง	น้อยครั้ง	ปฏิบัติเลย
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
1. เลือกใช้สารเคมี ที่มีให้เหมาะสมกับแมลงศัตรูพืช	75 (75.80)	18 (18.20)	5 (5.10)	1 (1.00)
2. เลือกใช้สารเคมี ที่สามารถสลายตัวได้เร็วเพื่อลดการตกค้างในสิ่งแวดล้อม	70 (70.70)	16 (16.20)	12 (12.10)	1 (1.00)
3. เลือกใช้สารเคมีที่ผลเสียน้อยต่อคน และสัตว์เลือดอุ่น	74 (74.70)	11 (11.10)	13 (13.10)	1 (1.00)
4. เลือกสารเคมี ที่ไม่มีผลต่อพืชที่ปลูก และเปลี่ยนแปลงรสชาติในผัก	63 (63.60)	21 (21.20)	5 (5.10)	10 (10.10)
5. เลือกสารเคมี ที่มีอยู่ในธรรมชาติ หรือสกัดจากธรรมชาติ	36 (36.40)	20 (20.20)	31 (31.30)	12 (12.10)

ตารางที่ 16 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชก่อนการใช้สารเคมี

พฤติกรรมการใช้สารเคมี	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ
1. เลือกใช้สารเคมีที่มีให้เหมาะสมกับแมลงศัตรูพืช	2.69	0.62	ปฏิบัติทุกครั้ง
2. เลือกใช้สารเคมีที่สามารถสลายตัวได้เร็วเพื่อลดการตกค้างในสิ่งแวดล้อม	2.57	0.74	ปฏิบัติทุกครั้ง
3. เลือกใช้สารเคมีที่ผลเสียน้อยต่อคน และสัตว์เลือดอุ่น	2.60	0.75	ปฏิบัติทุกครั้ง

ตารางที่ 16 (ต่อ)

พฤติกรรมการใช้สารเคมี	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลความ
4. เลือกสารเคมี ที่ไม่มีผลต่อผักที่ปลูก และ เปลี่ยนแปลงรสชาติในผัก	2.38	0.98	ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง
5. เลือกสารเคมี ที่มีอยู่ในธรรมชาติ หรือ สกัดจากธรรมชาติ	1.81	1.07	ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง
รวม	2.41	0.83	ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง

2. พฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูผักระหว่างการ ใช้สารเคมี

พฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูผักระหว่างการ ใช้สารเคมี
ข้อสังเกตจากการศึกษาครั้งนี้แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 18 พบว่า ปฏิบัติทุกครั้ง ได้แก่ เมื่อมี
การล้มศัตรูผักสารเคมี รับประทานออกด้วยน้ำ และสบู่ มีค่าเฉลี่ย 2.79 หลีกเลี่ยงการรับประทานอาหาร
หรือพูดคุยขณะพ่นสารเคมี มีค่าเฉลี่ย 2.68 หลีกเลี่ยงการฉีดพ่นสารเคมีในขณะที่อยู่ใต้ลม มีค่า
เฉลี่ย 2.65 ใช้อุปกรณ์ป้องกันการสัมผัสกับสารเคมีอย่างมีประสิทธิภาพทุกครั้ง มีค่าเฉลี่ย 2.62
หลีกเลี่ยงการฉีดพ่นสารเคมีในบริเวณที่มีผู้พักอาศัยหรือมีสัตว์เลี้ยงอยู่ มีค่าเฉลี่ย 2.61 เมื่อมีอาการ
แพ้สารเคมี หยุดพ่น และออกจากบริเวณนั้นทันที มีค่าเฉลี่ย 2.59 ใช้สารเคมีตามอัตราที่กำหนด
ในฉลาก มีค่าเฉลี่ย 2.55 ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง ได้แก่ หลีกเลี่ยงการอยู่ในบริเวณที่มีการฉีดพ่นสาร
เคมี 1-3 วัน มีค่าเฉลี่ย 1.79 ซึ่งทำให้เห็นว่าพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูผัก
ระหว่างการ ใช้สารเคมีของเกษตรกร เน้นไปที่ปฏิบัติทุกครั้งเป็นส่วนใหญ่มีพฤติกรรมปฏิบัติเป็น
ประจำสม่ำเสมอหรือทุกครั้ง ส่วนที่ปฏิบัติเกือบทุกครั้งในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูผัก
ระหว่างการ ใช้สารเคมี อาจเนื่องมาจากเกษตรกรได้สังเกตเห็นถึงการเลือกปฏิบัติโดยมีการหลีกเลี่ยง
การอยู่ในบริเวณที่มีการฉีดพ่นสารเคมีนั้น และเห็นว่าการคิดป้ายประกาศเตือนในบริเวณที่มีการฉีด
พ่นสารเคมี เพื่อป้องกันมิให้ผู้อื่นเข้าไปในบริเวณนั้นจะทำให้ไม่ปลอดภัยเป็นอันตรายจากสารพิษ
ตกค้างต่อสุขภาพร่างกายได้ มีการปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ หรือเกือบทุกครั้งตามความเคยชิน ถึงแม้ทราบว่า
ว่าไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการก็ตาม เมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่า พฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัด
แมลงศัตรูผักระหว่างการ ใช้สารเคมีของเกษตรกรมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปฏิบัติทุกครั้ง มีค่าเฉลี่ย
เท่ากับ 2.53

ตารางที่ 17 จำนวนและร้อยละของพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชระหว่างการใช้สารเคมี

พฤติกรรมการใช้สารเคมี	ระดับการปฏิบัติ			
	ปฏิบัติ ทุกครั้ง	ปฏิบัติเกือบ ทุกครั้ง	ปฏิบัติ น้อยครั้ง	ไม่เคย ปฏิบัติเลย
	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ
1. ใช้สารเคมี ตามอัตราที่กำหนดในฉลาก	71 (71.70)	17 (17.20)	5 (5.10)	6 (6.10)
2. ใช้อุปกรณ์ป้องกันการสัมผัสกับสารเคมี อย่างมีประสิทธิภาพทุกครั้ง	72 (72.70)	20 (20.20)	3 (3.00)	4 (4.00)
3. หลีกเลี่ยงการฉีดพ่นสารเคมีในบริเวณที่มี ผู้พักอาศัยหรือมีสัตว์เลี้ยงอยู่	68 (68.70)	23 (23.20)	8 (8.10)	-
4. หลีกเลี่ยงการฉีดพ่นสารเคมีในขณะที่อยู่ ใต้ลม	74 (74.70)	18 (18.20)	4 (4.00)	3 (3.00)
5. หลีกเลี่ยงการรับประทานหรือพูดคุย ขณะพ่นสารเคมี	79 (79.80)	13 (13.10)	2 (2.00)	5 (5.10)
6. เมื่อมีการสัมผัสถูกสารเคมีรีบล้างออกด้วย น้ำและสบู่	82 (82.80)	14 (14.10)	2 (2.00)	1 (1.00)
7. เมื่อมีอาการแพ้สารเคมี หยุดพ่น และออก จากบริเวณนั้นทันที	70 (70.70)	21 (21.20)	4 (4.00)	4 (4.00)
8. หลีกเลี่ยงการอยู่ในบริเวณที่มีการฉีดพ่น สารเคมี 1-3 วัน	38 (38.40)	23 (23.20)	17 (17.20)	21 (21.20)

ตารางที่ 18 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชระหว่างการใช้สารเคมี

พฤติกรรมการใช้สารเคมี	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลความ
1. ใช้สารเคมี ตามอัตราที่กำหนดในฉลาก	2.55	0.85	ปฏิบัติทุกครั้ง
2. ใช้อุปกรณ์ป้องกันการสัมผัสกับสารเคมี อย่างมีประสิทธิภาพทุกครั้ง	2.62	0.74	ปฏิบัติทุกครั้ง
3. หลีกเลี่ยงการฉีดพ่นสารเคมีในบริเวณที่มี ผู้พักอาศัยหรือมีสัตว์เลี้ยงอยู่	2.61	0.64	ปฏิบัติทุกครั้ง
4. หลีกเลี่ยงการฉีดพ่นสารเคมี ในขณะที่อยู่ ใต้ลม	2.65	0.70	ปฏิบัติทุกครั้ง
5. หลีกเลี่ยงการรับประทานอาหาร หรือ พูดคุยขณะพ่นสารเคมี	2.68	0.75	ปฏิบัติทุกครั้ง
6. เมื่อมีการสัมผัสตุ๊กสารเคมี รีบล้างออก ด้วยน้ำและสบู่	2.79	0.52	ปฏิบัติทุกครั้ง
7. เมื่อมีอาการแพ้สารเคมี หยุดพ่น และ ออกจากบริเวณนั้นทันที	2.59	0.76	ปฏิบัติทุกครั้ง
8. หลีกเลี่ยงการอยู่ในบริเวณที่มีการฉีดพ่น สารเคมี 1-3 วัน	1.79	1.17	ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง
รวม	2.53	0.77	ปฏิบัติทุกครั้ง

3. พฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูผักในหลังการใช้สารเคมี

พฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูผักหลังการใช้สารเคมี ข้อสังเกตจากการศึกษาครั้งนี้แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 20 พบว่า ปฏิบัติทุกครั้ง ได้แก่ ทำความสะอาดร่างกายทันทีหลังการใช้สารเคมี มีค่าเฉลี่ย 2.78 ทำความสะอาดอุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากสารเคมี และเสื้อผ้า โดยทำความสะอาดแยกต่างหากจากการทำความสะอาดเสื้อผ้าโดยทั่วไป มีค่าเฉลี่ย 2.73 ทำความสะอาดเครื่องฟ่นทุกครั้งหลังการใช้ มีค่าเฉลี่ย 2.72 เก็บสารเคมีที่เหลือให้อยู่ในที่ปลอดภัย คือ อยู่ห่างอาหาร แหล่งน้ำ สถานที่อยู่อาศัย สถานที่เลี้ยงสัตว์ และเด็ก มีค่าเฉลี่ย 2.60 ทำลายภาชนะสารเคมีทุกครั้งที่ใช้หมดแล้ว โดยการนำไปฝังดินลึกแล้วกลบให้มีมิดชิด และไม่นำมาล้างใช้บรรจุอาหารต่อไป มีค่าเฉลี่ย 2.57 ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง ได้แก่ กำจัดสารเคมีส่วนที่เหลือเมื่อไม่ต้องการใช้ โดยการฝังหลุมลึกที่มีการปูรองกันหลุมด้วยปูนขาว และอยู่ห่างจากแหล่งน้ำ ชุมชนที่พักอาศัย มีค่าเฉลี่ย 2.11 ซึ่งทำให้เห็นว่าพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูผักหลังการใช้สารเคมีของเกษตรกร เน้นไปที่ปฏิบัติเกือบทุกครั้งเป็นส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการปฏิบัติเป็นประจำสม่ำเสมอหรือทุกครั้ง ส่วนที่ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง อาจเนื่องมาจากเกษตรกรได้สังเกตเห็นถึงการเลือกปฏิบัติ โดยมีการหลีกเลี่ยงการอยู่ในบริเวณที่มีการฉีดพ่นสารเคมีนั้น และเห็นว่าการฉีดพ่นประกาศเตือนในบริเวณที่มีการฉีดพ่นสารเคมี เพื่อป้องกันมิให้ผู้อื่นเข้าไปในบริเวณนั้น ซึ่งจะทำให้ไม่ปลอดภัยเป็นอันตรายจากสารพิษตกค้างต่อสุขภาพร่างกายได้ ตลอดจนการกำจัดสารเคมีที่ ถูกหลักสุขาภิบาลที่จะต้องให้ห่างจากบ้านเรือนที่อยู่อาศัย แหล่งน้ำ และชุมชนมีการปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ หรือเกือบทุกครั้งตามความเคยชิน ถึงแม้ทราบว่าไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการก็ตาม เมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่า พฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูผักหลังการใช้สารเคมีของเกษตรกรมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปฏิบัติทุกครั้ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.47

ตารางที่ 19 จำนวนและร้อยละของพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชหลังการใช้สารเคมี

พฤติกรรมการใช้สารเคมี	ระดับการปฏิบัติ			
	ปฏิบัติ	ปฏิบัติเกือบ	ปฏิบัติ	ไม่เคย
	ทุกครั้ง	ทุกครั้ง	น้อยครั้ง	ปฏิบัติเลย
	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ
1. ทำความสะอาดร่างกายทันทีหลังการใช้สารเคมี	82 (82.80)	13 (13.10)	3 (3.00)	1 (1.00)
2. ทำความสะอาดอุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากสารเคมี และเสื้อผ้า โดยทำความสะอาดแยกต่างหากจากการทำความสะอาดเสื้อผ้าโดยทั่วไป	79 (79.80)	15 (15.20)	3 (3.00)	2 (2.00)
3. ทำความสะอาดเครื่องฟ่นทุกครั้งหลังการใช้	77 (77.80)	17 (17.20)	4 (4.00)	1 (1.00)
4. เก็บสารเคมี ที่เหลือให้อยู่ในที่ปลอดภัย คืออยู่ห่างอาหาร แหล่งน้ำ สถานที่อยู่อาศัย สถานที่เลี้ยงสัตว์ และเด็ก	70 (70.70)	19 (19.20)	9 (9.10)	1 (1.00)
5. ทำลายภาชนะสารเคมี ทุกครั้งที่ใช้หมดแล้ว โดยการนำไปฝังดินลึกแล้วกลบให้มิดชิด และไม่นำมาล้างใช้บรรจุอาหารต่อไป	72 (72.70)	13 (13.10)	12 (12.10)	2 (2.00)
6. กำจัดสารเคมี ส่วนที่เหลือเมื่อไม่ต้องการใช้ โดยการฝังหลุมลึกที่มีการปูรองกันหลุมด้วยปูนขาว และอยู่ห่างจากแหล่งน้ำ ชุมชน ที่พักอาศัย	47 (47.50)	21 (21.20)	26 (26.30)	5 (5.10)
7. ตัดป้ายประกาศเตือนพื้นที่ที่มีการใช้สารเคมี พร้อมระบุวันที่ใช้สารเคมี เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้อื่นได้รับอันตรายจากพิษตกค้างในบริเวณดังกล่าว	43 (43.40)	19 (19.20)	9 (9.10)	28 (28.30)

ตารางที่ 20 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชหลังการใช้สารเคมี

พฤติกรรมการใช้สารเคมี	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ
1. ทำความสะอาดร่างกายทันทีหลังการใช้สารเคมี	2.78	0.55	ปฏิบัติทุกครั้ง
2. ทำความสะอาดอุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากสารเคมี และเสื้อผ้า โดยทำความสะอาดแยกต่างหากจากการทำความสะอาดเสื้อผ้าโดยทั่วไป	2.73	0.62	ปฏิบัติทุกครั้ง
3. ทำความสะอาดเครื่องฟ่นทุกครั้งหลังการใช้	2.72	0.59	ปฏิบัติทุกครั้ง
4. เก็บสารเคมี ที่เหลือให้อยู่ในที่ปลอดภัย คือ อยู่ห่างอาหาร แหล่งน้ำ สถานที่อยู่อาศัย สถานที่เลี้ยงสัตว์และเด็ก	2.60	0.70	ปฏิบัติทุกครั้ง
5. ทำลายภาชนะสารเคมีทุกครั้งที่ใช้หมดแล้ว โดยการนำไปฝังดินลึกแล้วกลบให้มิดชิด และไม่นำมาล้างใช้บรรจุอาหารต่อไป	2.57	0.78	ปฏิบัติทุกครั้ง
6. กำจัดสารเคมีส่วนที่เหลือเมื่อไม่ต้องการใช้ โดยการฝังหลุมลึกที่มีการปูรองก้นหลุมด้วยปูนขาวและอยู่ห่างจากแหล่งน้ำ ชุมชน ที่พักอาศัย	2.11	0.97	ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง
7. ติดป้ายประกาศเตือนพื้นที่ที่มีการใช้สารเคมี พร้อมระบุนวันที่ใช้สารเคมี เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้อื่นได้รับอันตรายจากพิษตกค้างในบริเวณดังกล่าว	1.78	1.27	ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง
รวม	2.47	0.78	ปฏิบัติทุกครั้ง

3.2 พฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืช

1. พฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืชก่อนการใช้สารเคมี

พฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืชก่อนการใช้สารเคมี ข้อสังเกตจากการศึกษาครั้งนี้แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 22 พบว่า ปฏิบัติทุกครั้ง ได้แก่ การเลือกใช้สารเคมีที่มีให้เหมาะสมกับโรคพืช มีค่าเฉลี่ย 2.68 เลือกสารเคมีที่มีผลเสียน้อยต่อคน และสัตว์เลื้อยคลาน มีค่าเฉลี่ย 2.54 เลือกสารเคมีที่ไม่มีผลต่อพืชที่ปลูกและไม่เปลี่ยนแปลงรสชาติของพืชมีค่าเฉลี่ย 2.53 ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง ได้แก่ เลือกใช้สารเคมีที่สามารถสลายตัวได้เร็ว เพื่อลดการตกค้างในสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ย 2.48 เลือกสารเคมีที่มีอยู่ในธรรมชาติหรือสกัดจากธรรมชาติ มีค่าเฉลี่ย 1.70 ซึ่งทำให้เห็นว่า พฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชก่อนการใช้สารเคมีของเกษตรกรเน้นไปที่ปฏิบัติทุกครั้งเป็นส่วนใหญ่ มีพฤติกรรมการปฏิบัติเป็นประจำสม่ำเสมอหรือทุกครั้ง ส่วนที่ปฏิบัติเกือบทุกครั้งอาจเนื่องมาจากเกษตรกรได้สังเกตเห็นถึงการเลือกปฏิบัติการเลือกสารสกัดจากพืชที่มีอยู่ในธรรมชาติ เช่น การใช้สารสกัดจากสะเดาที่สามารถควบคุมโรคพืชได้ และเพื่อลดการตกค้างในสิ่งแวดล้อม ต้องมีการเลือกใช้สารเคมีที่สามารถสลายตัวได้เร็ว ซึ่งจะช่วยให้ปลอดภัยไม่เป็นอันตรายจากสารพิษตกค้างต่อสุขภาพร่างกายได้ มีการปฏิบัติเกือบทุกครั้งตามความเคยชิน เพราะคิดว่า สารเคมีใช้ง่ายและหาซื้อได้ง่ายกว่าการผลิตสารสกัดจากสะเดาซึ่งมีขั้นตอนที่ยุ่งยาก และหาสะเดาได้ยากที่จะมาทำอย่างต่อเนื่องได้ เมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่า พฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืชก่อนการใช้สารเคมีของเกษตรกรมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปฏิบัติทุกครั้ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.38

ตารางที่ 21 จำนวนและร้อยละของพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคผักก่อนการใช้สารเคมี

พฤติกรรมการใช้สารเคมี	ระดับการปฏิบัติ			
	ปฏิบัติ ทุกครั้ง จำนวน ร้อยละ	ปฏิบัติเกือบ ทุกครั้ง จำนวน ร้อยละ	ปฏิบัติ น้อยครั้ง จำนวน ร้อยละ	ไม่เคย ปฏิบัติเลย จำนวน ร้อยละ
1. เลือกใช้สารเคมี ที่มีให้เหมาะสมกับโรคผัก	80 (80.80)	7 (7.10)	11 (11.10)	1 (1.00)
2. เลือกใช้สารเคมี ที่สามารถสลายตัวได้เร็ว เพื่อลดการตกค้างในสิ่งแวดล้อม	68 (68.70)	17 (17.20)	8 (8.10)	6 (6.10)
3. เลือกสารเคมีที่มีผลเสียน้อยต่อคน และสัตว์ เลี้ยงคูน	66 (66.70)	24 (24.20)	5 (5.10)	4 (4.00)
4. เลือกสารเคมี ที่ไม่มีผลต่อผักที่ปลูก และ ไม่เปลี่ยนแปลงรสชาติของผัก	64 (64.60)	25 (25.30)	8 (8.10)	2 (2.00)
5. เลือกสารเคมี ที่มีอยู่ในธรรมชาติ หรือสกัด จากธรรมชาติ	22 (22.20)	41 (41.40)	20 (20.20)	16 (16.2)

ตารางที่ 22 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืช ก่อนการใช้สารเคมี

พฤติกรรมการใช้สารเคมี	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลความ
1. เลือกใช้สารเคมี ที่มีให้เหมาะสมกับโรคพืช	2.68	0.71	ปฏิบัติทุกครั้ง
2. เลือกใช้สารเคมี ที่สามารถสลายตัวได้เร็ว เพื่อลดการตกค้างในสิ่งแวดล้อม	2.48	0.88	ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง
3. เลือกสารเคมีที่มีผลเสียน้อยต่อคน และสัตว์ เลี้ยงดู	2.54	0.77	ปฏิบัติทุกครั้ง
4. เลือกสารเคมี ที่ไม่มีผลต่อพืชที่ปลูก และ ไม่เปลี่ยนแปลงรสชาติของพืช	2.53	0.73	ปฏิบัติทุกครั้ง
5. เลือกสารเคมี ที่มีอยู่ในธรรมชาติ หรือสกัด จากธรรมชาติ	1.70	0.99	ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง
รวม	2.38	0.82	ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง

2. พฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืชระหว่างการใส่สารเคมี

พฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืชระหว่างการใส่สารเคมี ข้อสังเกตจากการศึกษาครั้งนี้ แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 24 พบว่า ปฏิบัติทุกครั้ง ได้แก่ หลีกเลี่ยงการสัมผัสโดยตรงกับสารเคมี มีค่าเฉลี่ย 2.77 เมื่อมีการสัมผัสวัสดุสารเคมีที่รับล้างออกด้วยน้ำ และสวมมีค่าเฉลี่ย 2.73 ปฏิบัติตามคำแนะนำในการใช้สารเคมีอย่างเคร่งครัด มีค่าเฉลี่ย 2.73 ใช้อุปกรณ์ป้องกันการสัมผัสกับสารเคมีอย่างมีประสิทธิภาพทุกครั้ง มีค่าเฉลี่ย 2.70 หลีกเลี่ยงการฉีดพ่นสารเคมีในบริเวณที่มีผู้พักอาศัยหรือมีสัตว์เลี้ยงอยู่ มีค่าเฉลี่ย 2.69 หลีกเลี่ยงการรับประทานอาหารหรือพูดคุยขณะพ่นสารเคมี มีค่าเฉลี่ย 2.69 หลีกเลี่ยงการฉีดพ่นสารเคมีในขณะที่อยู่ใต้ลมมีค่าเฉลี่ย 2.66 ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง ได้แก่ เมื่อมีอาการแพ้สารเคมีหยุดพ่น และออกจากบริเวณนั้นทันที มีค่าเฉลี่ย 2.48 หลีกเลี่ยงการผสมสารเคมี 2 ชนิดเข้าด้วยกันในการฉีดพ่นครั้งเดียว มีค่าเฉลี่ย 2.43 หลีกเลี่ยงการอยู่ในบริเวณที่มีการฉีดพ่นสารเคมี 1-3 วัน มีค่าเฉลี่ย 1.76 ซึ่งทำให้เห็นว่าพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชก่อนการใส่สารเคมีของเกษตรกรเน้นไปที่ปฏิบัติทุกครั้งเป็นส่วนใหญ่ มีพฤติกรรมการปฏิบัติเป็นประจำสม่ำเสมอหรือทุกครั้ง ส่วนที่ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง อาจเนื่องมาจากมีพฤติกรรมการปฏิบัติในการผสมสารเคมี 2 ชนิดรวมกัน ในการฉีดพ่นครั้งเดียว เป็นความเชื่อและความเคยชินที่คิดว่าสามารถกำจัดโรคหลายชนิดได้ และการหยุดพ่นสารเคมี เมื่อมีอาการแพ้ และออกจากบริเวณนั้นทันทีนั้น เกษตรกรจะมีการเลือกปฏิบัติตามความรู้สึกลงของตนเองเป็นเกณฑ์ ถ้าสามารถทนได้ก็จะพ่นต่อไปจนกว่าสารเคมีจะหมดจากภาชนะในการฉีดพ่น นอกจากรู้สึกจะไม่ไหวจริง ๆ ก็จะหยุดพ่นแล้วหาวิธีการแก้ไขอาการโดยการดื่มน้ำอัดลมหรือกระเทียมแดงเพื่อบำบัดอาการเบื้องต้น สำหรับการหลีกเลี่ยงอยู่ในบริเวณที่มีการฉีดพ่นสารเคมี 1-3 วัน นั้น ถึงแม้ว่าจะขัดกับหลักวิชาการก็ตาม เกษตรกรคิดว่ามีความจำเป็นที่จะต้องเข้าไปในแปลงผักทุกวัน เพื่อเฝ้าดูความผิดปกติที่จะเกิดขึ้นกับผักที่จะต้องรีบแก้ไขสถานการณ์โดยเร็วที่มีจุดประสงค์ให้ผลผลิตจากผักให้ได้ผักที่งาม และไม่มีโรคจะทำให้ขายได้ราคาดี เมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่า พฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืชระหว่างการใส่สารเคมีของเกษตรกร มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปฏิบัติทุกครั้ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.56

ตารางที่ 23 จำนวนและร้อยละของพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืชระหว่างการใช้สารเคมี

พฤติกรรมการใช้สารเคมี	ระดับการปฏิบัติ			
	ปฏิบัติ ทุกครั้ง จำนวน ร้อยละ	ปฏิบัติเกือบ ทุกครั้ง จำนวน ร้อยละ	ปฏิบัติ น้อยครั้ง จำนวน ร้อยละ	ไม่เคย ปฏิบัติเลย จำนวน ร้อยละ
1. ปฏิบัติตามคำแนะนำในการใช้สารเคมีอย่าง เคร่งครัด	79 (79.80)	14 (14.10)	5 (5.10)	1 (1.00)
2. หลีกเลี่ยงการสัมผัสโดยตรงกับสารเคมี	80 (80.80)	15 (15.20)	4 (4.00)	- (-)
3. ใช้อุปกรณ์ป้องกันการสัมผัสกับสารเคมี อย่างมีประสิทธิภาพทุกครั้ง	76 (76.80)	18 (18.20)	3 (3.00)	2 (2.00)
4. หลีกเลี่ยงการผสมสารเคมี 2 ชนิดเข้าด้วยกัน ในการฉีดพ่นครั้งเดียว	59 (59.60)	27 (27.20)	10 (10.10)	3 (3.00)
5. หลีกเลี่ยงการฉีดพ่นสารเคมี ในบริเวณที่มี ผู้พักอาศัย หรือมีสัตว์เลี้ยงอยู่	76 (76.80)	16 (16.20)	6 (6.10)	1 (1.00)
6. หลีกเลี่ยงการฉีดพ่นสารเคมี ในขณะที่อยู่ ใต้ลม	77 (77.80)	13 (13.10)	6 (6.10)	3 (3.00)
7. หลีกเลี่ยงการรับประทานอาหาร หรือพูดคุย ขณะพ่นสารเคมี	81 (81.80)	9 (9.10)	5 (5.10)	4 (4.00)
8. เมื่อมีการสัมผัสถูกสารเคมี รีบล้างออกด้วย น้ำและสบู่	82 (82.80)	8 (8.10)	8 (8.10)	1 (1.00)
9. เมื่อมีอาการแพ้สารเคมี หยุดพ่น และออก จากบริเวณนั้นทันที	60 (60.60)	30 (30.30)	6 (6.10)	3 (3.00)
10. หลีกเลี่ยงการอยู่ในบริเวณที่มีการฉีดพ่น สารเคมี 1-3 วัน	34 (34.30)	28 (28.30)	16 (16.20)	21 (21.20)

ตารางที่ 24 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคผัก
ระหว่างการใส่สารเคมี

พฤติกรรมการใช้สารเคมี	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลความ
1. ปฏิบัติตามคำแนะนำในการใช้สารเคมี อย่างเคร่งครัด	2.73	0.60	ปฏิบัติทุกครั้ง
2. หลีกเลี่ยงการสัมผัสโดยตรงกับสารเคมี	2.77	0.51	ปฏิบัติทุกครั้ง
3. ใช้อุปกรณ์ป้องกันการสัมผัสกับสารเคมี อย่างมีประสิทธิภาพทุกครั้ง	2.70	0.63	ปฏิบัติทุกครั้ง
4. หลีกเลี่ยงการผสมสารเคมี 2 ชนิดเข้าด้วยกัน ในการฉีดพ่นครั้งเดียว	2.43	0.80	ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง
5. หลีกเลี่ยงการฉีดพ่นสารเคมี ในบริเวณ ที่มีผู้พักอาศัย หรือมีสัตว์เลี้ยงอยู่	2.69	0.63	ปฏิบัติทุกครั้ง
6. หลีกเลี่ยงการฉีดพ่นสารเคมี ในขณะที่อยู่ ใต้ลม	2.66	0.73	ปฏิบัติทุกครั้ง
7. หลีกเลี่ยงการรับประทานอาหาร หรือพูด คุยขณะพ่นสารเคมี	2.69	0.75	ปฏิบัติทุกครั้ง
8. เมื่อมีการสัมผัสถูกสารเคมี รีบล้างออก ด้วยน้ำ และสบู่	2.73	0.65	ปฏิบัติทุกครั้ง
9. เมื่อมีอาการแพ้สารเคมี หายุดพ่น และ ออกจากบริเวณนั้นทันที	2.48	0.75	ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง
10. หลีกเลี่ยงการอยู่ในบริเวณที่มีการฉีดพ่น สารเคมี 1-3 วัน	1.76	1.14	ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง
รวม	2.56	0.72	ปฏิบัติทุกครั้ง

3. พฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคผักหลังการใช้สารเคมี

พฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคผักหลังการใช้สารเคมี ข้อสังเกตจากการศึกษาครั้งนี้ แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 26 พบว่า ปฏิบัติทุกครั้ง ได้แก่ ทำความสะอาดอุปกรณ์ ป้องกันอันตรายจากสารเคมี และเสื้อผ้า โดยทำความสะอาดแยกต่างหากจากการทำความสะอาดเสื้อผ้าโดยทั่วไป มีค่าเฉลี่ย 2.69 ทำความสะอาดร่างกายทันทีหลังการใช้สารเคมี มีค่าเฉลี่ย 2.61 ทำความสะอาดเครื่องฟ่นทุกครั้งหลังการใช้ มีค่าเฉลี่ย 2.59 ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง ได้แก่ เก็บสารเคมีที่เหลือให้อยู่ในที่ปลอดภัย คือ อยู่ห่างอาหาร แหล่งน้ำ สถานที่อยู่อาศัย สถานที่เลี้ยงสัตว์ และเด็ก มีค่าเฉลี่ย 2.47 ทำลายภาชนะสารเคมีทุกครั้งที่ใช้หมดแล้ว โดยการนำไปฝังดินลึกแล้วกลบให้มิดชิด ไม่นำมาล้างใช้บรรจุอาหารต่อไป มีค่าเฉลี่ย 2.38 มีการกำจัดสารเคมีส่วนที่เหลือเมื่อไม่ต้องการใช้ โดยการฝังหลุมลึกที่มีการปูรองก้นหลุมด้วยปูนขาว และอยู่ห่างจากแหล่งน้ำ ชุมชนที่พื้กอาศัย มีค่าเฉลี่ย 2.13 ติดป้ายประกาศเตือนพื้นที่ที่มีการใช้สารเคมี พร้อมระบุวันที่ใช้สารเคมี เพื่อป้องกันผู้อื่นไม่ให้ได้รับอันตรายจากบริเวณดังกล่าว มีค่าเฉลี่ย 1.60 ซึ่งทำให้เห็นว่าพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคผักหลังการใช้สารเคมีของเกษตรกร เน้นไปที่ปฏิบัติเกือบทุกครั้งเป็นส่วนใหญ่ ส่วนการปฏิบัติทุกครั้งเป็นประจำสม่ำเสมอ หรือทุกครั้งมีพฤติกรรมการปฏิบัติทุกครั้ง อาจเนื่องมาจากมีพฤติกรรมการปฏิบัติในทำความสะอาดเครื่องฟ่นทุกครั้งหลังการใช้เป็นสิ่งจะต้องทำ เพื่อมิให้สารเคมีตกค้าง และปะปนกับชนิดที่จะฉีดพ่นในครั้งต่อไป และการทำความสะอาดอุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากสารเคมี และเสื้อผ้าทำความสะอาดแยกต่างหากจากการทำความสะอาดเสื้อผ้าโดยทั่วไป เพราะว่าจะมีการทำความสะอาดบริเวณข้างแปลงผัก มิได้เอากลับไปบ้านเป็นการทำที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ส่วนการทำความสะอาดร่างกายทันทีหลังการใช้สารเคมีนั้น เกษตรกรทำเป็นประจำอยู่แล้วเพื่อป้องกันร่างกายไม่ให้สัมผัสกับสารเคมีนานเกินไปที่จะเป็นอันตรายต่อผิวหนังได้ เมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่า พฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคผักหลังการใช้สารเคมีของเกษตรกร มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปฏิบัติเกือบทุกครั้ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.35

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved

ตารางที่ 25 จำนวนและร้อยละของพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืชหลังการใช้สารเคมี

พฤติกรรมการใช้สารเคมี	ระดับการปฏิบัติ			
	ปฏิบัติ ทุกครั้ง จำนวน ร้อยละ	ปฏิบัติเกือบ ทุกครั้ง จำนวน ร้อยละ	ปฏิบัติ น้อยครั้ง จำนวน ร้อยละ	ไม่เคย ปฏิบัติเลย จำนวน ร้อยละ
1. ทำความสะอาดร่างกายทันทีหลังการใช้สารเคมี	70 (70.70)	21 (21.20)	6 (6.10)	2 (2.00)
2. ทำความสะอาดอุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากสารเคมี และเสื้อผ้าโดยทำความสะอาดแยกต่างหากจากการทำความสะอาดเสื้อผ้าโดยทั่วไป	75 (75.80)	18 (18.20)	5 (5.10)	1 (1.00)
3. ทำความสะอาดเครื่องพ่นทุกครั้งหลังการใช้	69 (69.70)	21 (21.20)	7 (7.10)	2 (2.00)
4. เก็บสารเคมี ที่เหลือให้อยู่ในที่ปลอดภัย คืออยู่ห่างอาหาร แหล่งน้ำ สถานที่อยู่อาศัย สถานที่เลี้ยงสัตว์และเด็ก	62 (62.60)	25 (25.30)	9 (9.10)	3 (3.00)
5. ทำลายภาชนะสารเคมี ทุกครั้งที่ใช้หมดแล้ว โดยการนำไปฝังดินลึกแล้วกลบให้มิดชิด ไม่นำมาล้างใช้บรรจุอาหารต่อไป	63 (63.60)	17 (17.20)	13 (13.10)	6 (6.10)
6. มีการกำจัดสารเคมี ส่วนที่เหลือเมื่อไม่ต้องการใช้ โดยการฝังหลุมลึกที่มีการปูรองกันหลุมด้วยปูนขาว และอยู่ห่างจากแหล่งน้ำ ชุมชน ที่พักอาศัย	40 (40.40)	35 (35.40)	21 (21.20)	3 (3.00)
7. ติดป้ายประกาศเตือนพื้นที่ที่มีการใช้สารเคมี พร้อมระบุวันที่ใช้สารเคมี เพื่อป้องกันผู้อื่นไม่ให้ได้รับอันตรายจากบริเวณดังกล่าว	23 (23.20)	40 (40.40)	9 (9.10)	27 (27.30)

ตารางที่ 26 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัด โรคพืช หลังการใช้สารเคมี

พฤติกรรมการใช้สารเคมี	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลความ
1. ทำความสะอาดร่างกายทันทีหลังการใช้สารเคมี	2.61	0.70	ปฏิบัติทุกครั้ง
2. ทำความสะอาดอุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากการเคมี และเสื้อผ้าโดยทำความสะอาดแยกต่างหากจากการทำความสะอาดเสื้อผ้าโดยทั่วไป	2.69	0.62	ปฏิบัติทุกครั้ง
3. ทำความสะอาดเครื่องพ่นทุกครั้งหลังการใช้	2.59	0.71	ปฏิบัติทุกครั้ง
4. เก็บสารเคมี ที่เหลือให้อยู่ในที่ปลอดภัย คือ อยู่ห่างอาหาร แหล่งน้ำ สถานที่อยู่อาศัย สถานที่เลี้ยงสัตว์และเด็ก	2.47	0.79	ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง
5. ทำลายภาชนะสารเคมีทุกครั้งที่ใช้หมดแล้ว โดยการนำไปฝังดินลึกแล้วกลบให้มิดชิดไม่นำมาล้างใช้บรรจุอาหารต่อไป	2.38	0.93	ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง
6. มีการกำจัดสารเคมี ส่วนที่เหลือเมื่อไม่ต้องการใช้ โดยการฝังหลุมลึกที่มีการปูรองกันหลุมด้วยปูนขาว และอยู่ห่างจากแหล่งน้ำ ชุมชน ที่พักอาศัย	2.13	0.85	ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง
7. ติดป้ายประกาศเตือนพื้นที่ที่มีการใช้สารเคมี พร้อมระบุวันที่ใช้สารเคมีเพื่อป้องกันผู้อื่นไม่ให้ได้รับอันตรายจากบริเวณดังกล่าว	1.60	1.12	ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง
รวม	2.35	0.82	ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง

3.3 พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช

1. พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชก่อนการใช้สารเคมี

พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชก่อนการใช้สารเคมี ข้อสังเกตจากการศึกษาครั้งนี้แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 28 พบว่า ปฏิบัติทุกครั้ง ได้แก่ เลือกใช้สารเคมีที่สามารถสลายตัวได้เร็วเพื่อลดการตกค้างในสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ย 2.58 เลือกใช้สารเคมีให้เหมาะสมกับวัชพืชที่ต้องการกำจัด มีค่าเฉลี่ย 2.54 ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง ได้แก่ เลือกสารเคมีที่มีผลเสียน้อยต่อคน และสัตว์เลื้อยคลาน มีค่าเฉลี่ย 2.45 เลือกสารเคมีที่ไม่มีผลต่อผักที่ปลูก และไม่เปลี่ยนแปลงรสชาติในผัก มีค่าเฉลี่ย 2.34 เลือกสารเคมีที่มีอยู่ในธรรมชาติหรือสกัดจากธรรมชาติ มีค่าเฉลี่ย 1.80 ซึ่งทำให้เห็นว่าพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดวัชพืชก่อนการใช้สารเคมีของเกษตรกร เน้นไปที่ปฏิบัติเกือบทุกครั้งเป็นส่วนใหญ่ ส่วนที่ปฏิบัติทุกครั้งมีพฤติกรรม การปฏิบัติเป็นประจำสม่ำเสมอ หรือทุกครั้ง อาจเนื่องมาจากมีพฤติกรรมการปฏิบัติในการเลือกใช้สารเคมีให้เหมาะสมกับวัชพืชที่ต้องการกำจัดนั้น จากการพูดคุยกับกลุ่มเกษตรกรด้วยกันให้คำแนะนำกันว่า ชนิดของสารเคมีที่ใช้ได้ผลดีจึงบอกต่อกัน และนำมาลองใช้แบบเลียนแบบกัน หรือร้านค้าแนะนำก็มี หรือการซื้อมาใช้แบบลองผิดลองถูกที่มีการเปลี่ยนชนิดไปเรื่อย ๆ จนค้นพบว่าชนิดใดได้ผลดี และถ้าใช้ไม่ได้ผลก็เปลี่ยนไปเรื่อย ๆ สำหรับการเลือกสารเคมีที่มีอยู่ในธรรมชาติหรือสกัดจากธรรมชาติ และไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรสชาติในผัก โดยการเลือกปฏิบัติในการเลือกสารสกัดจากพืชที่มีอยู่ในธรรมชาติ เช่น การใช้สารสกัดจากสะเดาที่สามารถควบคุมโรคผักได้และเพื่อลดการตกค้างในสิ่งแวดล้อม ต้องมีการเลือกใช้สารเคมีที่สามารถสลายตัวได้เร็ว ซึ่งจะช่วยให้ปลอดภัยไม่เป็นอันตรายจากสารพิษตกค้างต่อสุขภาพร่างกายได้ มีการปฏิบัติเกือบทุกครั้งตามความเคยชิน เพราะคิดว่าสารเคมีใช้ง่ายและหาซื้อได้ง่ายกว่าการผลิตสารสกัดจากสะเดามีขั้นตอนที่ยุ่งยาก และหาสะเดาได้ยากที่จะมาทำอย่างต่อเนื่องได้ เมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่า พฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดวัชพืชก่อนการใช้สารเคมีของเกษตรกร มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปฏิบัติเกือบทุกครั้ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.42

ตารางที่ 27 จำนวนและร้อยละของพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชก่อนการใช้สารเคมี

พฤติกรรมการใช้สารเคมี	ระดับการปฏิบัติ			
	ปฏิบัติ ทุกครั้ง จำนวน ร้อยละ	ปฏิบัติเกือบ ทุกครั้ง จำนวน ร้อยละ	ปฏิบัติ น้อยครั้ง จำนวน ร้อยละ	ไม่เคย ปฏิบัติเลย จำนวน ร้อยละ
1. เลือกใช้สารเคมีให้เหมาะสมกับวัชพืชที่ ต้องการกำจัด	61 (61.60)	32 (32.30)	4 (4.40)	2 (2.00)
2. เลือกใช้สารเคมีที่สามารถสลายตัวได้เร็ว เพื่อลดการตกค้างในสิ่งแวดล้อม	70 (70.70)	19 (19.20)	7 (7.10)	3 (3.00)
3. เลือกสารเคมีที่มีผลเสียน้อยต่อคน และ สัตว์เลือดอุ่น	60 (60.60)	27 (27.30)	9 (9.10)	3 (3.00)
4. เลือกสารเคมีที่ไม่มีผลต่อผักที่ปลูก และ ไม่เปลี่ยนแปลงรสชาติในผัก	58 (58.60)	21 (21.20)	16 (16.20)	4 (4.00)
5. เลือกสารเคมี ที่มีอยู่ในธรรมชาติ หรือสกัด จากธรรมชาติ	33 (33.30)	30 (30.30)	19 (19.20)	17 (17.20)

ตารางที่ 28 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชก่อนการใช้สารเคมี

พฤติกรรมการใช้สารเคมี	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลความ
1. เลือกใช้สารเคมีให้เหมาะสมกับวัชพืชที่ ต้องการกำจัด	2.54	0.67	ปฏิบัติทุกครั้ง
2. เลือกใช้สารเคมีที่สามารถสลายตัวได้เร็ว เพื่อลดการตกค้างในสิ่งแวดล้อม	2.58	0.76	ปฏิบัติทุกครั้ง
3. เลือกสารเคมีที่มีผลเสียน้อยต่อคน และ สัตว์เลื้อยคลาน	2.45	0.79	ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง
4. เลือกสารเคมีที่ไม่มีผลต่อผักที่ปลูก และ ไม่เปลี่ยนแปลงรสชาติในผัก	2.34	0.89	ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง
5. เลือกสารเคมี ที่มีอยู่ในธรรมชาติ หรือ สกัดจากธรรมชาติ	1.80	1.09	ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง
รวม	2.42	0.84	ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง

2. พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชระหว่างการใส่สารเคมี

พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชระหว่างการใส่สารเคมี ข้อสังเกตจากการศึกษาครั้งนี้แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 30 พบว่า ปฏิบัติทุกครั้ง ได้แก่ หลีกเลี่ยงการรับประทานอาหารหรือพุดคุยขณะพ่นสารเคมี โดยมีค่าเฉลี่ย 2.70 หลีกเลี่ยงการสัมผัสโดยตรงกับสารเคมี มีค่าเฉลี่ย 2.69 หลีกเลี่ยงการฉีดพ่นสารเคมีขณะที่อยู่ใต้ลม มีค่าเฉลี่ย 2.63 ใช้อุปกรณ์ป้องกันการสัมผัสกับสารเคมีอย่างมีประสิทธิภาพทุกครั้ง มีค่าเฉลี่ย 2.61 หลีกเลี่ยงการฉีดพ่นสารเคมีในบริเวณที่มีผู้พักอาศัย หรือมีสัตว์เลี้ยงอยู่ มีค่าเฉลี่ย 2.60 ปฏิบัติตามคำแนะนำในการใช้สารเคมีอย่างเคร่งครัด มีค่าเฉลี่ย 2.56 เมื่อมีการสัมผัสถูกสารเคมีรีบล้างออกด้วยน้ำและสบู่ มีค่าเฉลี่ย 2.59 เมื่อมีอาการแพ้สารเคมีหยุดพ่น และออกจากบริเวณนั้นทันที มีค่าเฉลี่ย 2.51 ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง ได้แก่ หลีกเลี่ยงการอยู่ในบริเวณที่มีการฉีดพ่นสารเคมี 1-3 วัน มีค่าเฉลี่ย 1.91 ซึ่งทำให้เห็นว่าพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดวัชพืชระหว่างการใส่สารเคมีของเกษตรกร เน้นไปที่ปฏิบัติทุกครั้งเป็นส่วนใหญ่ มีพฤติกรรมการปฏิบัติเป็นประจำสม่ำเสมอ หรือทุกครั้ง ส่วนที่ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง อาจเนื่องมาจากมีพฤติกรรมการปฏิบัติในการหลีกเลี่ยง การอยู่ในบริเวณที่มีการฉีดพ่นสารเคมี 1-3 วันนั้นยังมีการปฏิบัติยังไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการทั้ง ๆ ที่รู้ว่าไม่ถูกต้อง แต่เกษตรกรยังมีความจำเป็นที่จะต้องเข้าไปพื้นที่บริเวณที่ฉีดสารเคมี เพื่อจะเข้าไปดูแปลงผักว่ามีอะไรเปลี่ยนแปลงไปบ้าง หรือสังเกตดูว่ามีอะไรเกิดขึ้นในผลผลิตที่จะได้เร่งแก้ไขสถานการณ์ได้ทันเหตุการณ์ที่จะไม่ก่อให้เกิดความเสียหายกับผักที่ปลูกได้ เมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่า พฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดวัชพืชระหว่างการใส่สารเคมีของเกษตรกรมีการปฏิบัติ อยู่ในระดับปฏิบัติทุกครั้ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.53

ตารางที่ 29 จำนวนและร้อยละของพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชระหว่างการใช้สารเคมี

พฤติกรรมการใช้สารเคมี	ระดับการปฏิบัติ			
	ปฏิบัติ ทุกครั้ง	ปฏิบัติ เกือบทุกครั้ง	ปฏิบัติ น้อยครั้ง	ไม่เคย ปฏิบัติเลย
	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ
1. ปฏิบัติตามคำแนะนำในการใช้สารเคมีอย่าง เคร่งครัด	69 (69.70)	19 (19.20)	8 (8.10)	3 (3.00)
2. หลีกเลี่ยงการสัมผัสโดยตรงกับสารเคมี	77 (77.80)	14 (14.10)	7 (7.10)	1 (1.00)
3. ใช้อุปกรณ์ป้องกันการสัมผัสกับสารเคมี อย่างมีประสิทธิภาพทุกครั้ง	68 (68.70)	24 (24.20)	6 (6.10)	1 (1.00)
4. หลีกเลี่ยงการฉีดพ่นสารเคมีขณะที่อยู่ใต้ลม	69 (69.70)	24 (24.20)	5 (5.10)	1 (1.00)
5. หลีกเลี่ยงการฉีดพ่นสารเคมีในบริเวณที่มี ผู้พักอาศัย หรือมีสัตว์เลี้ยงอยู่	74 (74.70)	14 (14.10)	7 (7.10)	4 (4.00)
6. หลีกเลี่ยงการรับประทานอาหาร หรือสูดดม ขณะพ่นสารเคมี	74 (74.70)	21 (21.20)	3 (3.00)	1 (1.00)
7. เมื่อมีการสัมผัสถูกสารเคมี รีบล้างออกด้วย น้ำและสบู่	74 (74.70)	13 (13.10)	8 (8.10)	4 (4.00)
8. หลีกเลี่ยงการอยู่ในบริเวณที่มีการฉีดพ่น สารเคมี 1-3 วัน	47 (47.50)	16 (16.20)	16 (16.20)	20 (20.20)
9. เมื่อมีอาการแพ้สารเคมี หยุดพ่น และ ออกจากบริเวณนั้นทันที	66 (66.70)	21 (21.20)	8 (8.10)	4 (4.00)

All rights reserved

ตารางที่ 30 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชระหว่าง
การใช้สารเคมี

พฤติกรรมการใช้สารเคมี	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลความ
1. ปฏิบัติตามคำแนะนำในการใช้สารเคมี อย่างเคร่งครัด	2.56	0.77	ปฏิบัติทุกครั้ง
2. หลีกเลี่ยงการสัมผัสโดยตรงกับสารเคมี	2.69	0.65	ปฏิบัติทุกครั้ง
3. ใช้อุปกรณ์ป้องกันการสัมผัสกับสารเคมี อย่างมีประสิทธิภาพทุกครั้ง	2.61	0.65	ปฏิบัติทุกครั้ง
4. หลีกเลี่ยงการฉีดพ่นสารเคมีขณะที่อยู่ ใต้ลม	2.63	0.63	ปฏิบัติทุกครั้ง
5. หลีกเลี่ยงการฉีดพ่นสารเคมีในบริเวณที่มี ผู้พักอาศัยหรือมีสัตว์เลี้ยงอยู่	2.60	0.79	ปฏิบัติทุกครั้ง
6. หลีกเลี่ยงการรับประทานอาหาร หรือ พูดคุยขณะพ่นสารเคมี	2.70	0.58	ปฏิบัติทุกครั้ง
7. เมื่อมีการสัมผัสถูกสารเคมี รีบล้างออก ด้วยน้ำและสบู่	2.59	0.81	ปฏิบัติทุกครั้ง
8. หลีกเลี่ยงการอยู่ในบริเวณที่มีการฉีดพ่น สารเคมี 1-3 วัน	1.91	1.20	ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง
9. เมื่อมีอาการแพ้สารเคมี หายุดพ่น และ ออกจากบริเวณนั้นทันที	2.51	0.81	ปฏิบัติทุกครั้ง
รวม	2.53	0.77	ปฏิบัติทุกครั้ง

3. พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชหลังการใช้สารเคมี

พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชหลังการใช้สารเคมี ข้อสังเกตจากการศึกษาครั้งนี้แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 32 พบว่า ปฏิบัติทุกครั้ง ได้แก่ การทำความสะอาดร่างกายทันทีหลังการใช้สารเคมี มีค่าเฉลี่ย 2.69 ทำความสะอาดเครื่องฟ่นทุกครั้งหลังการใช้ มีค่าเฉลี่ย 2.65 เก็บสารเคมีที่เหลือให้อยู่ในที่ปลอดภัย คือ อยู่ห่างอาหาร แหล่งน้ำ สถานที่อยู่อาศัย สถานที่เลี้ยงสัตว์และเด็ก มีค่าเฉลี่ย 2.57 ทำความสะอาดอุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากสารเคมีและเสื้อผ้า โดยทำความสะอาดแยกต่างหากจากการทำความสะอาดเสื้อผ้าโดยทั่วไป มีค่าเฉลี่ย 2.54 ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง ได้แก่ ทำลายภาชนะสารเคมีทุกครั้งที่ใช้หมดแล้ว โดยการนำไปฝังดินลึกแล้วกลบให้มิดชิด และไม่นำมาล้างใช้บรรจุอาหารต่อไป มีค่าเฉลี่ย 2.45 กำจัดสารเคมีส่วน ที่เหลือเมื่อไม่ต้องการใช้ โดยการฝังหลุมลึกที่มีการปูรองก้นหลุมด้วยปูนขาว และอยู่ห่างจากแหล่งน้ำ ชุมชนที่พักอาศัย มีค่าเฉลี่ย 2.12 ติดป้ายประกาศเตือนพื้นที่ที่มีการใช้สารเคมี พร้อมระบุวันที่ใช้สารเคมี เพื่อป้องกันผู้อื่นได้รับอันตรายจากบริเวณดังกล่าว มีค่าเฉลี่ย 1.70 ซึ่งทำให้เห็นว่าพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดวัชพืชหลังการใช้สารเคมีของเกษตรกร เน้นไปที่ปฏิบัติเกือบทุกครั้งเป็นส่วนใหญ่ ส่วนที่ปฏิบัติทุกครั้งมีพฤติกรรมการปฏิบัติเป็นประจำสม่ำเสมอ หรือทุกครั้ง อาจเนื่องมาจากมีพฤติกรรมการปฏิบัติในทำความสะอาดเครื่องฟ่นทุกครั้งหลังการใช้เป็นสิ่งที่ต้องทำ เพื่อให้สารเคมีตกค้าง และปะปนกับชนิดที่จะฉีดพ่นในครั้งต่อไป และการทำความสะอาดอุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากสารเคมี และเสื้อผ้าทำความสะอาดแยกต่างหาก จากการทำความสะอาดเสื้อผ้าโดยทั่วไป เพราะว่าจะมีการทำความสะอาดบริเวณข้างแปลงผัก มิได้เอากลับไปบ้านเป็นการทำที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ส่วนการทำความสะอาดร่างกายทันทีหลังการใช้สารเคมีนั้นเกษตรกรทำเป็นประจำอยู่แล้วเพื่อป้องกันร่างกายไม่ให้สัมผัสกับสารเคมีนานเกินไป ที่จะเป็นอันตรายต่อผิวหนังได้ ตลอดจนการเก็บสารสารเคมีที่เหลือให้อยู่ในที่ปลอดภัยให้ห่างจากอาหาร แหล่งน้ำ ที่อยู่อาศัย สถานที่เลี้ยงเด็ก และสัตว์ เพราะว่าเกษตรกรคิดว่าได้เก็บสารเคมีไว้ในที่พื้กชั่วคราวก็ปลอดภัยแล้ว ซึ่งอยู่ใกล้แปลงผักและใช้เป็นที่พักในการพักผ่อนหลังการทำงาน ซึ่งห่างจากบ้านเรือน ที่อาศัยอยู่เป็นประจำ และห่างจากสถานที่เลี้ยงเด็กและสัตว์อยู่แล้ว จึงมีการปฏิบัติถูกต้องตามหลักวิชาการเป็นบางครั้ง และไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่า พฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดวัชพืชหลังการใช้สารเคมีของเกษตรกร มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปฏิบัติเกือบทุกครั้ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.39

ตารางที่ 31 จำนวนและร้อยละของพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชหลังการใช้สารเคมี

พฤติกรรมการใช้สารเคมี	ระดับการปฏิบัติ			
	ปฏิบัติ	ปฏิบัติเกือบ	ปฏิบัติ	ไม่เคย
	ทุกครั้ง	ทุกครั้ง	น้อยครั้ง	ปฏิบัติเลย
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
1. ทำความสะอาดร่างกายทันทีหลังการใช้สารเคมี	76 (76.80)	16 (16.20)	6 (6.10)	1 (1.00)
2. ทำความสะอาดอุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากสารเคมีและเสื้อผ้า โดยทำความสะอาดแยกต่างหากจากการทำความสะอาดเสื้อผ้าโดยทั่วไป	70 (70.70)	16 (16.20)	9 (9.10)	4 (4.00)
3. ทำความสะอาดเครื่องฟ่นทุกครั้งหลังการใช้	74 (74.70)	15 (15.20)	10 (10.10)	-
4. เก็บสารเคมีที่เหลือให้อยู่ในที่ปลอดภัย คืออยู่ห่างอาหาร แหล่งน้ำ สถานที่อยู่อาศัย สถานที่เลี้ยงสัตว์และเด็ก	68 (68.70)	21 (21.20)	8 (8.10)	2 (2.00)
5. ทำลายภาชนะสารเคมีทุกครั้งที่ใช้หมดแล้ว โดยนำไปฝังดินลึกแล้วกลบให้มิดชิดและไม่นำมาล้างใช้บรรจุอาหารต่อไป	66 (66.70)	17 (17.20)	11 (11.10)	5 (5.10)
6. กำจัดสารเคมีส่วนที่เหลือเมื่อไม่ต้องการใช้ โดยการฝังหลุมลึกที่มีการปูรองกันหลุมด้วยปูนขาว และอยู่ห่างจากแหล่งน้ำ ชุมชนที่พักอาศัย	54 (54.50)	16 (16.20)	16 (16.20)	13 (13.10)
7. ติดป้ายประกาศเตือนพื้นที่ที่มีการใช้สารเคมี พร้อมระบุวันที่ใช้สารเคมี เพื่อป้องกันผู้อื่นได้รับอันตรายจากบริเวณดังกล่าว	36 (36.40)	26 (26.30)	8 (8.10)	29 (29.30)

ตารางที่ 32 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชหลังการใช้สารเคมี

พฤติกรรมการใช้สารเคมี	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ
1. ทำความสะอาดร่างกายทันทีหลังการใช้สารเคมี	2.69	0.63	ปฏิบัติทุกครั้ง
2. ทำความสะอาดอุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากสารเคมีและเสื้อผ้า โดยทำความสะอาดแยกต่างหากจากการทำความสะอาดเสื้อผ้าโดยทั่วไป	2.54	0.82	ปฏิบัติทุกครั้ง
3. ทำความสะอาดเครื่องฟ่นทุกครั้งหลังการใช้	2.65	0.66	ปฏิบัติทุกครั้ง
4. เก็บสารเคมีที่เหลือให้อยู่ในที่ปลอดภัย คือ อยู่ห่างอาหาร แหล่งน้ำ สถานที่อยู่อาศัย สถานที่เลี้ยงสัตว์และเด็ก	2.57	0.73	ปฏิบัติทุกครั้ง
5. ทำลายภาชนะสารเคมีทุกครั้งที่ใช้หมดแล้ว โดยการนำไปฝังดินลึกแล้วกลบให้มิดชิด และไม่นำมาล้างใช้บรรจุอาหารต่อไป	2.45	0.88	ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง
6. กำจัดสารเคมีส่วนที่เหลือเมื่อไม่ต้องการใช้ โดยการฝังหลุมลึกที่มีการปูรองกันหลุมด้วยปูนขาว และอยู่ห่างจากแหล่งน้ำ ชุมชน ที่พักอาศัย	2.12	1.11	ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง
7. ติดป้ายประกาศเตือนพื้นที่ที่มีการใช้สารเคมี พร้อมระบุวันที่ใช้สารเคมี เพื่อป้องกันผู้อื่นได้รับอันตรายจากบริเวณดังกล่าว	1.70	1.24	ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง
รวม	2.39	0.87	ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง

ส่วนที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักในการใช้สารเคมีที่อันตรายกับพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชในการปลูกผักของเกษตรกร

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักในการใช้สารเคมีที่อันตรายกับพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชในการปลูกผักของเกษตรกร โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เป็นค่าตัวเลขที่มีเครื่องหมายจะบอกขนาดของความสัมพันธ์ ส่วนเครื่องหมายจะบอกทิศทางของความสัมพันธ์ ตามเกณฑ์ของ Borg ดังนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูผักที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์และสิ่งแวดล้อมกับพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูผักในขั้นตอนหลังการใช้สารเคมี มีความสัมพันธ์เชิงลบ ระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ -0.200 และ -0.316 อธิบายได้ว่า เกษตรกรที่มีความตระหนักในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูผักที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์และสิ่งแวดล้อมกับพฤติกรรมหลังการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูผักมีความสัมพันธ์เชิงลบ ระดับต่ำ ซึ่งให้เห็นว่า เกษตรกรมีความตระหนักในการใช้สารเคมีที่อันตรายระดับต่ำ จะส่งผลให้มีพฤติกรรมการใช้สารเคมีอย่างระมัดระวัง หรือมีการป้องกันตนเองหลังการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูผักเพื่อลดผลกระทบต่อพิษภัยของสารเคมีที่จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์และสิ่งแวดล้อมในระดับต่ำตามไปด้วย แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 33

ตารางที่ 33 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูผักกับพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูผักในขั้นตอนหลังการใช้สารเคมีในการปลูกผักของเกษตรกร

ความตระหนักในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูผัก	พฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูผักในขั้นตอนหลังการใช้สารเคมี
- ส่งผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์	-0.200*
- ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม	-0.316*

หมายเหตุ * ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืชที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืช ในขั้นตอนก่อนการใช้สารเคมี ระหว่างการใช้สารเคมีและหลังการใช้สารเคมีมีความสัมพันธ์เชิงลบ ระดับต่ำและปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์เท่ากับ - 0.248 - 0.375 และ - 0.460 อธิบายได้ว่า เกษตรกรที่มีความตระหนักในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืชที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์กับพฤติกรรมก่อนการใช้สารเคมี ระหว่างการใช้สารเคมีและหลังการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืชมีความสัมพันธ์เชิงลบ ระดับต่ำ และปานกลาง ซึ่งให้เห็นว่าเกษตรกรมีความตระหนักในการใช้สารเคมีที่อันตรายระดับต่ำ และปานกลาง จะส่งผลให้มีพฤติกรรมการใช้สารเคมีอย่างระมัดระวัง หรือมีการป้องกันตนเองก่อนการใช้สารเคมี ระหว่างการใช้สารเคมี และหลังการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืช เพื่อลดผลกระทบพิษภัยของสารเคมีที่จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์ในระดับต่ำและปานกลางตามไปด้วย

ส่วนความตระหนักในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืชที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมกับพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืช ในขั้นตอนหลังการใช้สารเคมีมีความสัมพันธ์เชิงลบ ระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ - 0.334 อธิบายได้ว่า เกษตรกรที่มีความตระหนักในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืช ที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมกับพฤติกรรมหลังการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืชมีความสัมพันธ์เชิงลบ ระดับต่ำ ซึ่งให้เห็นว่าเกษตรกรมีความตระหนักในการใช้สารเคมีที่อันตรายระดับต่ำ จะส่งผลให้มีพฤติกรรมการใช้สารเคมีอย่างระมัดระวัง หรือมีการป้องกันตนเองหลังการใช้สารเคมี ป้องกันกำจัดโรคพืช เพื่อลดผลกระทบพิษภัยของสารเคมีที่จะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระดับต่ำตามไปด้วย แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 34

ตารางที่ 34 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืชกับพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืชในการปลูกใหม่ของเกษตรกร

ความตระหนักในการใช้สารเคมี ป้องกันกำจัดโรคพืช	พฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืช		
	ก่อนการใช้สารเคมี	ระหว่างการใช้สารเคมี	หลังการใช้สารเคมี
- ส่งผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์	-0.248*	-0.375*	-0.460*
- ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม			-0.334*

หมายเหตุ * ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักในการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช ในขั้นตอนระหว่างการใช้สารเคมี และหลังการใช้สารเคมีมีความสัมพันธ์เชิงลบ ระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ เท่ากับ - 0.253 และ - 0.263 อธิบายได้ว่า เกษตรกรที่มีความตระหนักในการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์กับพฤติกรรมระหว่างการใช้สารเคมีและหลังการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชมีความสัมพันธ์เชิงลบ ระดับต่ำ ซึ่งให้เห็นว่าเกษตรกรมีความตระหนักในการใช้สารเคมีที่อันตรายระดับต่ำ จะส่งผลให้มีพฤติกรรมการใช้สารเคมีอย่างระมัดระวัง หรือมีการป้องกันตนเองระหว่างการใช้สารเคมีและหลังการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช เพื่อลดผลกระทบต่อสุขภาพของสารเคมีที่จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์ในระดับต่ำตามไปด้วย

ส่วนความตระหนักในการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมกับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช ในขั้นตอนหลังการใช้สารเคมี มีความสัมพันธ์เชิงลบ ระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ เท่ากับ - 0.410 อธิบายได้ว่า เกษตรกรที่มีความตระหนักในการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมกับพฤติกรรมหลังการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชมีความสัมพันธ์เชิงลบ ระดับปานกลาง ซึ่งให้เห็นว่าเกษตรกรมีความตระหนักในการใช้สารเคมีที่อันตรายระดับปานกลาง จะส่งผลให้มีพฤติกรรมการใช้สารเคมีอย่างระมัดระวัง หรือมีการป้องกันตนเองหลังการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช เพื่อลดผลกระทบต่อสุขภาพของสารเคมีที่จะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระดับปานกลางตามไปด้วย แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 35

ตารางที่ 35 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักในการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชกับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชในการปลูกผักของเกษตรกร

ความตระหนักในการใช้สารเคมี กำจัดวัชพืช	พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช	
	ระหว่างการใช้สารเคมี	หลังการใช้สารเคมี
- ส่งผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์	-0.253*	-0.263*
- ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม		-0.410*

หมายเหตุ * ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05